

ЗВІТ ПРО ВНУТРІШНЄ ПЕРЕМІЩЕННЯ В УКРАЇНІ

ОПИТУВАННЯ ЗАГАЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ

РАУНД 13
ЧЕРВЕНЬ 2023 РОКУ

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	2
ПОТОКИ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ	3
ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕБУВАННЯ У СТАТУСІ ВПО	5
НАМИРИ ЩОДО ПЕРЕМІЩЕННЯ	6
ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ	9
ДИНАМІКА ПОТРЕБ ВПО	10
ДОВГОСТРОКОВІ РІШЕННЯ	11
ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ	15
СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ	18
ОПИС ЗАСТОСОВАНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ	19

Якщо не зазначено інше, дані, представлені в цьому звіті, ґрунтуються на повному обсязі результатів раунду 13 Опитування загального населення від 14 червня 2023 року. Усі числові значення округлені для легшого використання. Збір даних відбувся за сприяння дослідницького агентства Multicultural Insights.

Повний спектр результатів раунду 13 Опитування загального населення MOM на сьогодні представлено у трьох взаємодоповнювальних продуктах: **Оперативному звіті про стан населення України, Звіті про внутрішнє переміщення в Україні та Звіті про повернення українців**. Наразі MOM також готує окремі зведення по ключових областях переміщення та повернення для використання місцевими суб'єктами та регіональними органами влади. Додаткова аналітика доступна за запитом за адресою dtmukraine@iom.int.

ОСНОВНІ ВИСНОВКИ

За оцінками MOM, станом на 25 травня 2023 року в Україні налічується **5,1 млн внутрішньо переміщених осіб**. Загалом, 50% усіх ВПО зосереджено лише в п'яти областях України, причому найбільша розрахункова кількість фактично присутніх ВПО — у Харківській і Дніпропетровській областях (орієнтовно 689 000 та 625 000 ВПО, відповідно).

7% серед усіх ВПО (приблизно 353 000 осіб) раніше виїжджали за межі України, зараз повернулися в країну, але залишилися переміщеними. Більше половини всіх ВПО (60%) повідомили, що перебувають у статусі ВПО впродовж року або довше.

Раунд 13 надає **раніше не доступні дані щодо довгострокових розв'язання проблем переміщення**. Тепер MOM має змогу підрахувати, що 745 000 ВПО в Україні прагнуть інтегруватися за місцем поточного перебування у якості довгострокового рішення (15% ВПО по всій країні за доступними даними по областях), або що 3,3 млн ВПО бачать довгостроковим рішенням своє повернення (так звана прогнозована кількість повернень), а ще 142 000 ВПО шукають можливості перебраться в іншу місцевість як довгострокове рішення.

В рамках 13-го раунду MOM також розмістила блок питань, які дозволяють **надати попередню оцінку прогресу ВПО відносно критеріїв Довгострокових рішень Міжвідомчого постійного комітету (МПК) в контексті України**. Зазначені питання охоплюють такі життєво важливі аспекти як безпека, рівень життя, можливості забезпечення засобів для існування, доступ до документів, участь у громадських справах та возз'єднання сімей. Окрім стурбованості щодо безпеки, найбільшими проблемами, які стають на заваді досягненню інтеграції як довгострокового рішення для ВПО, що перебувають на шляху інтеграції в Україні, станом на червень 2023 року є нездатність брати участь у громадських справах і забезпечити покриття базових витрат.

Раунд 13 також надає детальну статистику ситуації з забезпеченням засобами для існування та зайнятості серед ВПО. Викликає тривогу той факт, що за результатами дослідження **65% ВПО проживають у домогосподарствах із рівнем доходів на одного члена не більше 4666 грн** (= 126 доларів США — реальний прожитковий мінімум, встановлений Мінсоцполітики у січні 2022 р.). Лише **38% ВПО повідомили про здатність покладатися на регулярну заробітну плату як основне джерело доходу проти 51% місцевих мешканців**. Частка безробітних серед переміщеного населення також залишається вищою, ніж серед непереміщеного (15% проти 6%).

Насамкінець, опитування демонструє ознаки зростання міжгрупової напруги в громадах по всій території України в зв'язку з різницею в правах на отримання соціальної та гуманітарної допомоги.

Думки висловлені у публікації належать авторам і не обов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ). Використання позначень та подання матеріалу в цій публікації не має на меті висловлення будь-якої думки від імені МОМ щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи населеного пункту, їхньої влади, кордонів чи меж.

МОМ дотримується принципу, згідно з яким гуманна та впорядкована міграція має позитивний ефект для мігрантів та суспільства в цілому. Як міжурядова організація, МОМ співпрацює зі своїми партнерами в міжнародній спільноті задля: надання допомоги у вирішенні операційних питань у сфері міграції; поглиблення розуміння проблем, пов'язаних із міграцією; стимулювання соціально-економічного розвитку за допомогою міграції; відстоювання людської гідності та добробуту мігрантів.

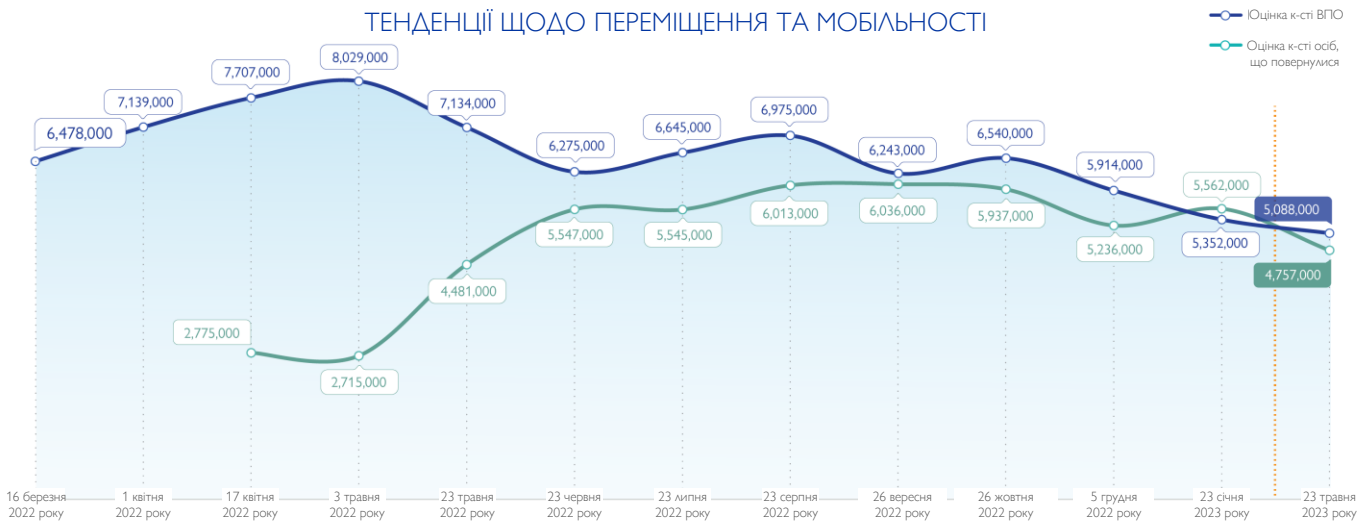
© 2023 Міжнародна організація з міграції (МОМ). Усі права захищені. У випадку цитування, перефразування або використання в будь-який інший спосіб інформації, що міститься в цьому звіті, джерело інформації необхідно зазначити так: «Джерело: Міжнародна організація з міграції (МОМ), Звіт про внутрішнє переміщення в Україні, червень 2023 року».

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Після 24 лютого 2022 року повномасштабне вторгнення Російської Федерації (РФ) в Україну спричинило безпрецедентну гуманітарну кризу по всій країні. У період з 11 травня по 14 червня 2023 року Міжнародна організація з міграції (МОМ) у два етапи провела раунд 13 репрезентативного оцінювання загального населення України для збору інформації стосовно переміщення, потоків мобільності, намірів та умов для інформаційного забезпечення цільової допомоги населенню, що постраждало від війни. Починаючи з раунду 13, методологію опитування було адаптовано для отримання репрезентативних квартальних даних на рівні областей. Крім того, у цьому раунді запроваджено новий блок питань щодо довгострокових рішень проблеми внутрішнього переміщення згідно з критеріями, пропонуваними Рамковою програмою Міжвідомчого постійного комітету щодо довгострокових рішень для ВПО. Опитування загального населення має на меті сприяти ухваленню

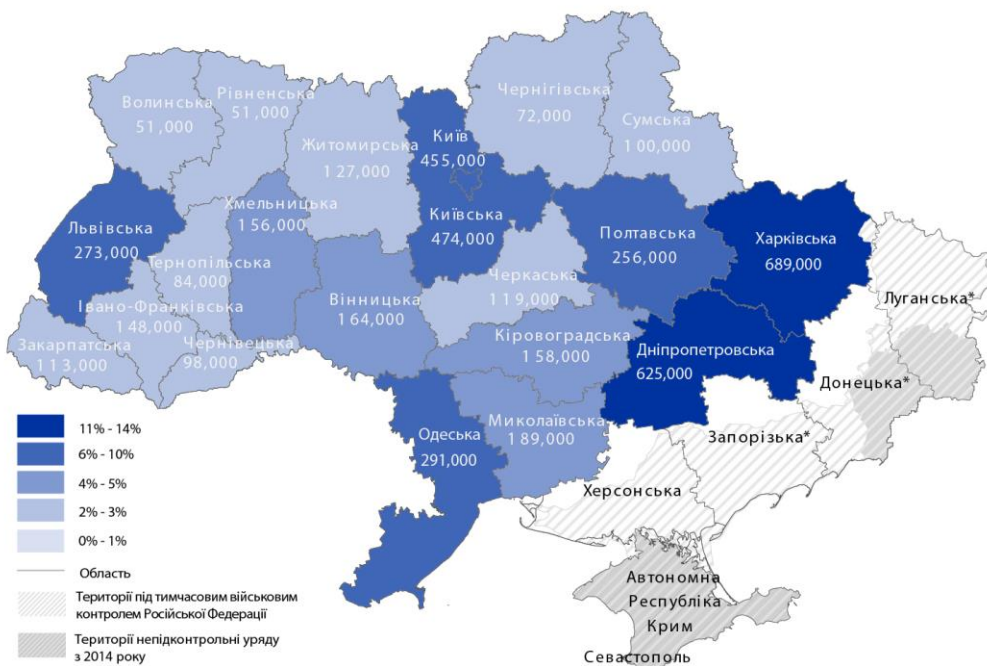
поінформованих рішень у стратегічному, технічному та програмному аспектах діяльності з реагування та відновлення в Україні, у тому числі Урядом України. Географічне охоплення цього оцінювання покриває всю територію України, за винятком Автономної Республіки Крим та територій Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей, які перебувають під тимчасовим військовим контролем РФ. Опитування загального населення було проведено шляхом набору випадкових телефонних номерів, завдяки чому було анонімно опитано 5 297 унікальних респондентів віком від 18 років із використанням методу автоматизованого телефонного опитування (САТІ). Оцінки базуються на даних про населення Фонду ООН у галузі народонаселення (останні доступні дані станом на 14 листопада 2022 р.), які гуманітарна спільнота розглядає як базове значення для чисельності населення в Україні. Особи, які наразі перебувають за межами України, під опитування не потрапили.

ТЕНДЕНЦІЇ ЩОДО ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА МОБІЛЬНОСТІ

Примітка: Дані, зібрані та представлені в ході раунду 13, відображають результати огляду базової кількості населення в Україні від Фонду ООН у галузі народонаселення, який не охоплює Автономну Республіку Крим, позначену на графіку вгорі жовтими лініями розмежування. Ці дані доступні за посиланням: <https://data.humdata.org/dataset/cod-ps-ukr>. Отримані оцінки округлені до найближчої 1000.

ОЦІНКА МІСЦЯ ПЕРЕБУВАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ЗА ОБЛАСТЯМИ

5 088 000

ОЦІНКА К-СТІ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (включно з прибіл. 353 000 осіб, які повернулися з-за кордону, але залишаються переміщеними)

4 757 000

ОЦІНКА ЗАГ. К-СТІ ОСІБ, ЩО ПОВЕРНУЛИСЯ

* Примітка: Оцінки для Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей, ймовірно, є недостатньо репрезентативними в зв'язку з тим, що охоплення обмежене лише місцевостями, контрольованими урядом, а також із обмеженою кількістю респондентів, опитаних шляхом випадкового набору номера.

ПОТОКИ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ

ПОТОЧНЕ МІСЦЕ ПЕРЕБУВАННЯ ТА МІСЦЕ ПОХОДЖЕННЯ

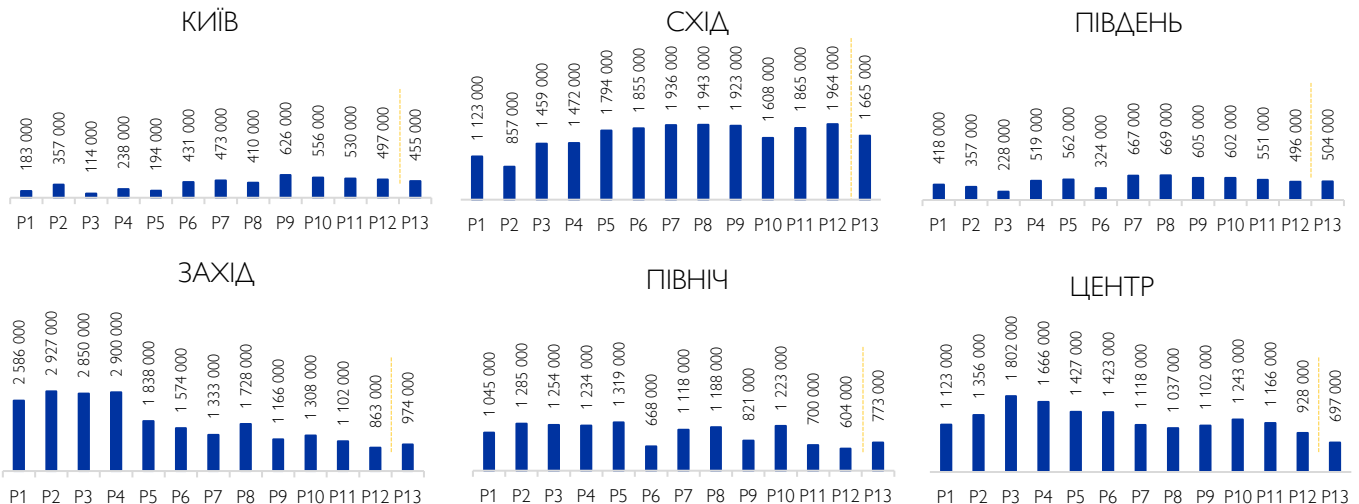
В Опитуванні загального населення респондентів-ВПО визначено як осіб, які а) *де-факто* перебувають поза звичним місцем проживання на момент опитування та б) вказали, що причиною їхнього переміщення або перебування в статусі переміщених осіб стала нинішня війна. У таблиці внизу показано співвідношення ВПО за областями походження та за областями переміщення (поточним місцем перебування).

5 основних областей походження ВПО	% від заг. к-сті ВПО
Харківська область	25%
Донецька область	21%
Запорізька область	10%
Херсонська область	10%
Луганська область	7%
Інші області	26%

5 основних областей, що приймають ВПО	% від заг. к-сті прийнятих ВПО
Харківська область	14%
Дніпропетровська область	12%
м. Київ	9%
Київська область	9%
Одеська область	6%
Інші області	50%

Топ-5 областей походження ВПО, а також області, що прийняли найбільшу кількість ВПО в Україні залишаються практично незмінними з січня 2023 року. Загалом, як показують результати, до інших місцевостей в межах цієї області або макрорегіону найбільше переміщуються ті, хто не виїхав за кордон. У той час, як розрахункові дані для більшості областей, що приймають ВПО, закономірно показують максимальну поточну присутність ВПО, в областях, частина території яких наразі тимчасово перебуває під військовим контролем РФ (Луганська, Донецька, Запорізька і Херсонська), розраховані дані МОМ можуть бути недостатньо репрезентативними, оскільки охоплення обмежене лише місцевостями, контрольованими урядом.

Оцінка кількості ВПО за макрорегіонами переміщення в період від раунду 1 (16 березня 2022 р.) до раунду 13 (25 травня 2023 р.)

Примітка: розрахунки чисельності переміщеного населення не враховують осіб, які не надали інформацію про місяць поточного перебування та походження (0,4% — поточне місце перебування і 0,6% — місце походження).

Примітка: Розрахунки кількості переміщених осіб на рівні макрорегіону не включають даних від респондентів, які не надали інформації про своє місцезнаходження (0,4%).

ПОТОКИ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ

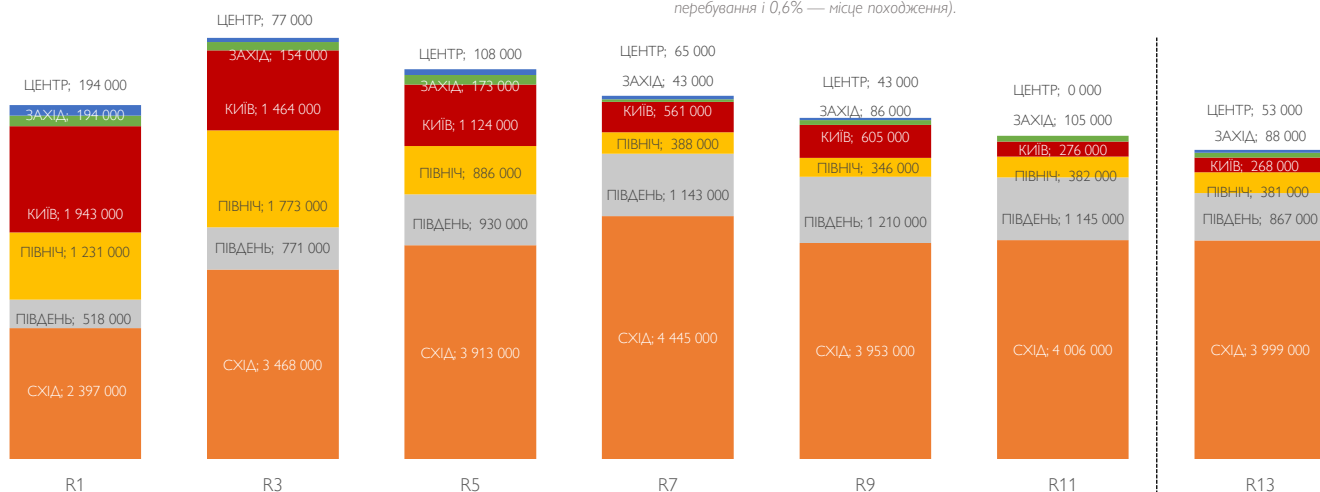
ВПО ЗА МАКРОРЕГІОНАМИ ПОХОДЖЕННЯ

Звідки походять нинішні переміщені внаслідок війни?

Більшість ВПО як і раніше походять зі східних областей України (приблизно 3,4 млн порівняно з приблизно 3,7 млн у раунді 12). Кількість ВПО з південних областей країни зросла від прибіл. 734 000 до прибіл. 867 000 з січня 2023 р. Частка ВПО з інших регіонів в загальному складі ВПО залишилася порівняно сталою з попереднього раунду опитування.

Макрорегіон	% ВПО за походженням	Оцінка к-ті ВПО за макрорегіонами походження
СХІД	67%	3 399 000
ПІВДЕНЬ	17%	867 000
ПІВНІЧ	7%	381 000
КИЇВ	5%	268 000
ЗАХІД	2%	88 000
ЦЕНТР	1%	53 000
Оцінка заг. к-ті переміщених у межах України		5 088 000*

Примітка: Розрахунки чисельності переміщеного населення не включають осіб, які не надали інформацію про місця поточного перебування та походження (0,4% — поточне місце перебування і 0,6% — місце походження).

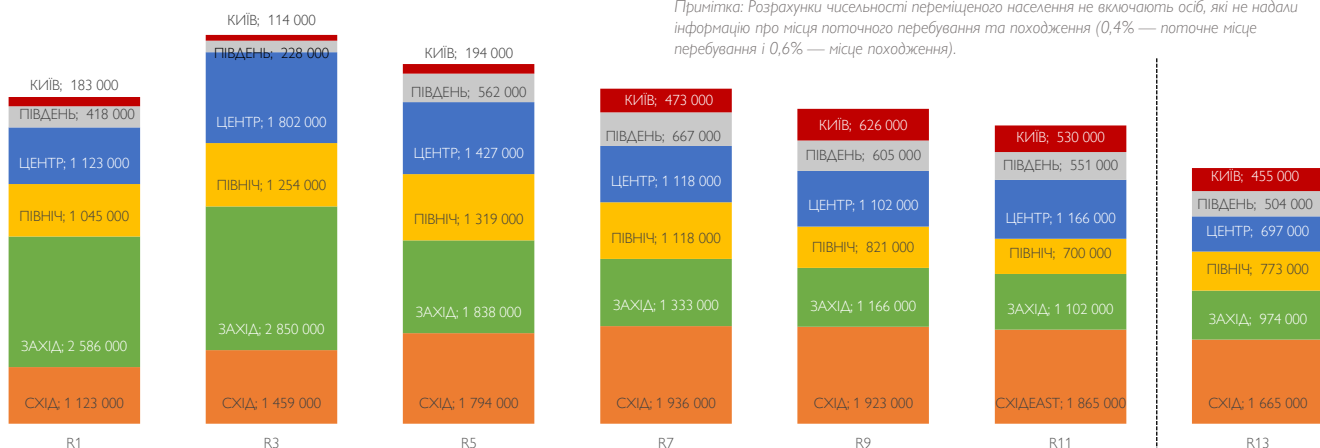
ВПО ЗА МАКРОРЕГІОНАМИ ПОТОЧНОГО МІСЦЯ ПЕРЕБУВАННЯ

Де нині перебувають переміщені внаслідок війни?

Третина (33%) усіх ВПО в Україні наразі проживає в східних областях (прибіл. 1,65 млн), що дещо нижче за 1,96 млн (37% від загального числа) в раунді 12. До макрорегіонів, в яких розрахункова кількість ВПО зросла, належать захід (з 863 000 у січні до 974 000 у травні), північ (з 604 000 до 773 000) та південь України (з 496 000 до 504 000). За оцінками, в центральних областях наразі перебуває приблизно на 231 000 менше ВПО, ніж у січні 2023 р.

Макрорегіон	% ВПО за місцем перебування	Оцінка к-ті ВПО за приймаючими макрорегіонами
СХІД	33%	1 665 000
ЗАХІД	19%	974 000
ПІВНІЧ	15%	773 000
ЦЕНТР	14%	697 000
ПІВДЕНЬ	10%	504 000
КИЇВ	9%	455 000
Оцінка заг. к-ті переміщених у межах України		5 088 000*

Примітка: Розрахунки чисельності переміщеного населення не включають осіб, які не надали інформацію про місця поточного перебування та походження (0,4% — поточне місце перебування і 0,6% — місце походження).

ПОТОКИ ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ

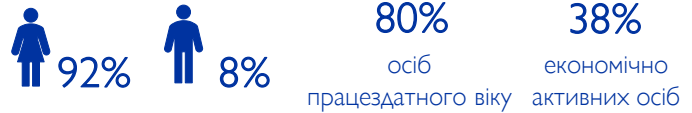
ПОВЕРНЕННЯ З-ЗА КОРДОНУ ДО ВНУТРІШНЬОГО ПЕРЕМІЩЕННЯ В МЕЖАХ УКРАЇНИ

З квітня 2022 р. Опитування загального населення слугує основним джерелом статистики щодо повернень, надаючи доволі репрезентативні оцінки кількості осіб, які повернулися. Проте до останнього часу не існувало розрахунків чисельності переміщених українців, які повернулися до України, не повертаючись до початкових місць проживання. За визначенням MOM ця група населення належить до категорії ВПО, але не до чітко визначеної категорії «осіб, які повернулися», позаяк повернення до звичних місць проживання так і не відбулося. З метою сприяння розбудові достовірної операційної статистики, що відображає реалії після лютого 2022 року, MOM запровадила новий блок питань до раунду 13 Опитування загального населення, щоб оцінити кількість осіб, які повернулися до України з місць переміщення за кордоном, але залишилися внутрішньо переміщеними особами. Результати аналізу даних, зібраних у рамках 13-го раунду Опитування загального населення серед осіб, які повернулися до звичних місць проживання після періоду переміщення, містяться в окремому Звіті щодо повернень.

Результати опитування демонструють, що **7% від поточної кількості ВПО в Україні, що відповідає орієнтовно 353 000 особам, мали досвід переміщення за межі країни більш ніж на два тижні, перш ніж повернутися до України.** Більшість ВПО цієї групи походять з областей, частина яких наразі тимчасово залишається під російською окупацією. Хоча деякі з них перебралися до місцевостей поблизу лінії фронту (наприклад, 13% у Харківську область), решта розпорошені по всій країні, в тому числі в західному і північному макрорегіонах. У порівнянні з ВПО, які не були за кордоном, ця група ВПО, як правило, в середньому є молодшою — 80% осіб віком від 25 до 59 років. Близько половини з них наразі мешкають у великих містах та їхніх передмістях, що відповідає загальним закономірностям розселення ВПО в Україні.

Приблизно 353 000 ВПО

повернулися до України з-за кордону, але залишаються переміщеними

Рівень доходів ВПО, що повернулися до України з-за кордону, порівняний з доходами інших ВПО в Україні (див. с. 13) із середніми заробітками лише у половину довоєнного рівня.

Топ-5 областей походження ВПО, які повернулися до України, але не до свого звичного місця проживання	%
Харківська область	29%
Донецька область	21%
Запорізька область	14%
Херсонська область	9%
Миколаївська область	6%
Інші області	21%

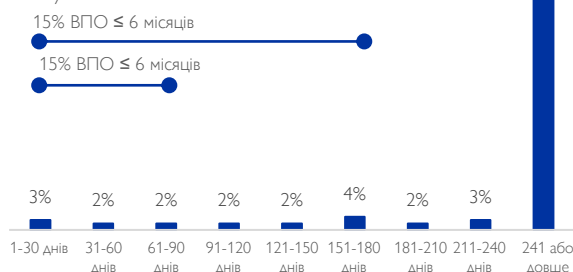
Топ-5 областей перебування ВПО, які повернулися до України, але не до свого звичного місця проживання	%
Харківська область	12%
Львівська область	10%
Дніпропетровська область	9%
Київська область	11%
Одеська область	7%
Інші області	51%

ТРИВАЛІСТЬ ПЕРЕБУВАННЯ У СТАТУСІ ВПО

352 днів середня тривалість перебування у статусі ВПО в Україні (станом на червень 2023 року)

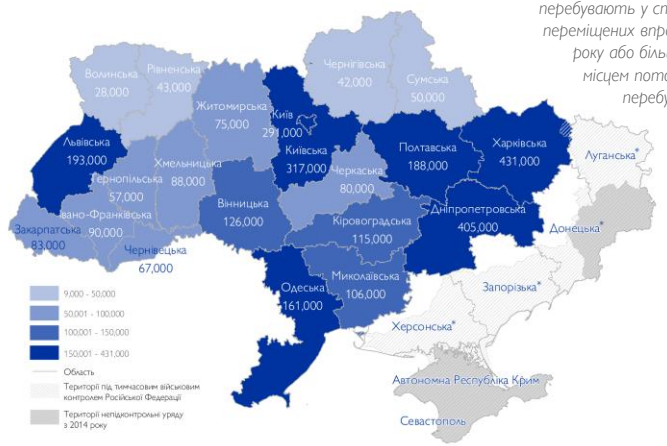
В ході раунду 13 більше половини ВПО (60%) повідомили, що перебувають у місцях переміщення впродовж року або довше. 32% від решти опитаних повідомили, що залишаються переміщеними понад 90 днів.

Частка ВПО за тривалістю перебування у статусі ВПО

ВПО, які наразі перебувають у Вінницькій, Львівській і Київській областях, повідомляють про довшу тривалість перебування у статусі ВПО порівняно з ВПО, що мешкають у решті областей — у середньому рік або довше.

Кількість ВПО, які перебувають у статусі переміщених впродовж року або більше, за місцем поточного перебування

НАМИРИ ЩОДО ПЕРЕМІЩЕННЯ

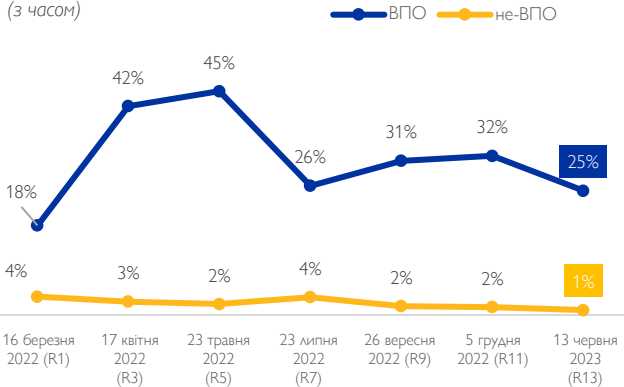
ТЕРМІНИ БАЖАНОГО ПЕРЕЇЗДУ

У ході раунду 13 черть переміщеного населення повідомили, що розмірковують над тим, аби поїхати з місць поточного перебування (орієнтовно 1,27 млн осіб). Серед них 15% ВПО планують залишити місце поточного перебування впродовж місяця (орієнтовно 196 000 по всій країні), у тому числі 7% збираються це зробити впродовж двох тижнів після опитування (орієнтовно 79 000 по всій країні). Натомість серед українців, які не були переміщені, частка людей, які розглядають можливість подальшого переміщення, лишається стабільною, але дуже незначною (близько 1% по всій країні).

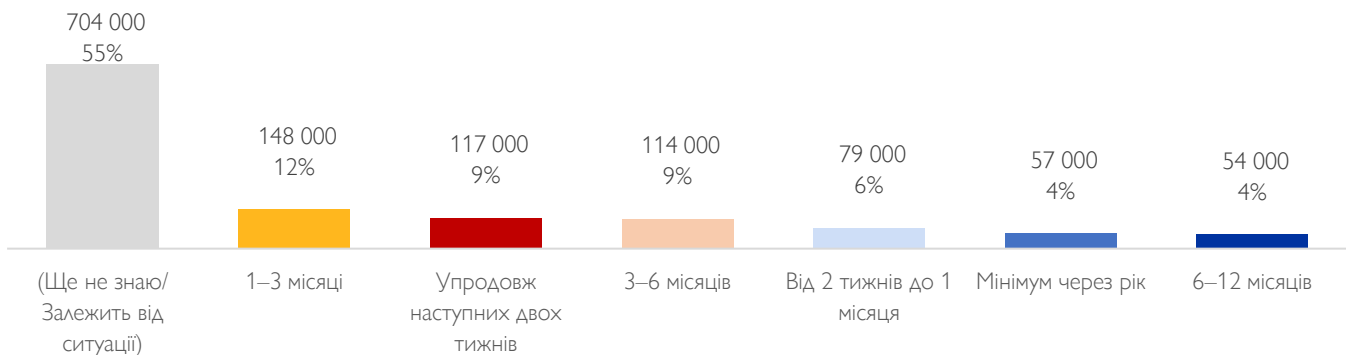
У деяких областях частка ВПО, які розмірковують над переїздом є вищою: наприклад, 38% ВПО у Закарпатській області зазначили, що наразі думають про переїзд (незалежно від місця призначення). Інші області з великим відсотком (не менше третини) ВПО, які розглядають можливість подальшого переміщення, — це Вінницька, Житомирська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Полтавська та Хмельницька. В усіх цих областях більше третини ВПО заявили про такий намір.

На момент проведення опитування приблизно 60% опитаних ВПО (орієнтовно 3 041 000), зазначили, що не планують залишати поточне місце перебування. Серед місцевостей, де проживає найбільша кількість ВПО, найвищий відсоток ВПО, які воліють лишитися в місцях поточного перебування, спостерігається в місті Київ (орієнтовно 324 000 осіб). З іншого боку, серед областей, де проживає найбільше ВПО, найнижчу кількість ВПО, які обирають залишитися в поточних місцях перебування, зафіксовано в Полтавській (орієнтовно 134 000 осіб), Львівській (орієнтовно 129 000 осіб) та Вінницькій (79 000) областях.

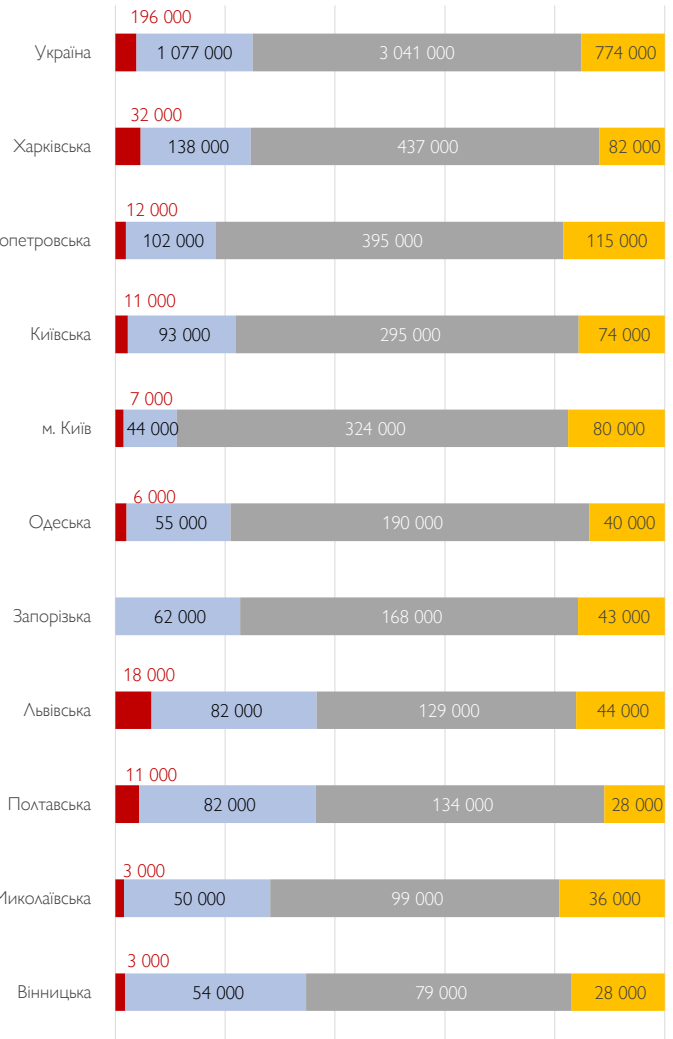
Загальна частка ВПО та не-ВПО, які розглядають можливість переїзду (з часом)

Строки планованого переїзду серед ВПО, які розмірковують над цим варіантом (25% усіх ВПО) з розрахунками в загальнонаціональному масштабі

Розподіл ВПО за актуальними намірами щодо мобільності в перших 10 областях за кількістю прийнятих ВПО з кількісними розрахунками

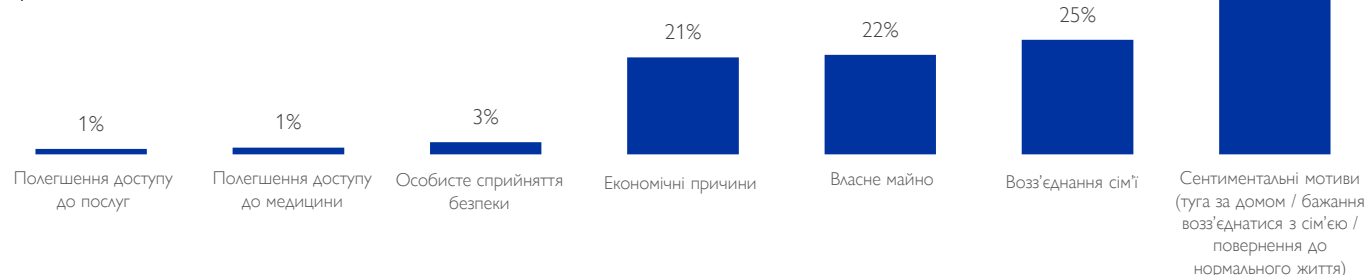
- Планую переселитися впродовж місяця
- Планую переселитися більше ніж через місяць
- Не маю наміру переміститися
- Вагаються / інше

НАМИРИ ЩОДО ПЕРЕМІЩЕННЯ

ПРИЧИНИ ПОВЕРНЕННЯ

Серед 25% ВПО, які розмірковують про переїзд, переважна більшість розглядають варіант повернення до основних місць проживання (84%). Головною причиною бажання повернутися є прагнення відновити нормальне життя або туга за домом та інші сентиментальні мотиви (64%), слідом за якими йдуть наміри возз'єднатися з сім'єю (25%), наявність нерухомого майна у місці походження (22%), економічні причини на кшталт можливості отримання більшого доходу (21%), недостатнє відчуття безпеки в поточному місці перебування (3%), а також неможливість отримати доступ до медицини, послуг та продуктів харчування (менше 1% на кожну категорію) в поточному місці перебування.

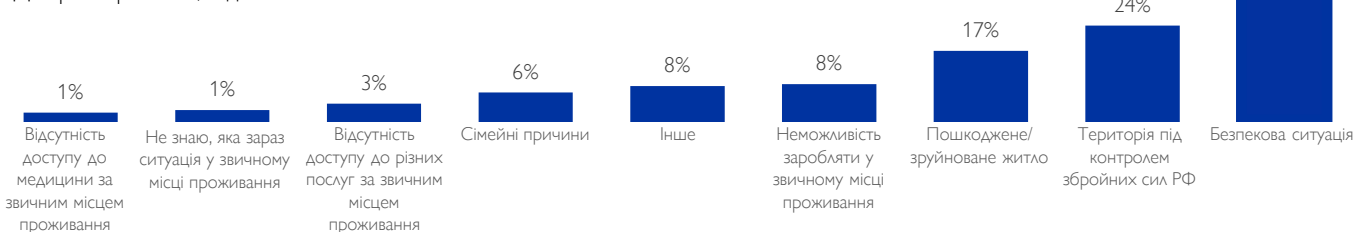
Серед факторів, які визначають рішення про повернення, значний вплив, очевидно, справляють поточні умови в місцях переміщення. На рівні областей економічні причини як спонукальний чинник найчастіше називають ВПО, які наразі проживають у західних областях України, зокрема, Волинській, Хмельницькій, Львівській, а також на півночі країни в Житомирській області та в центральних областях — Черкаській і Сумській.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ПОВЕРНЕННЯ

Серед ВПО, які наразі розмірковують про переїзд, але не повернення до звичних місць проживання (за розрахунками 205 000 по всій країні), більше половини (58%) повідомили, що найбільш значною перешкодою для повернення є безпекові причини, пов'язані з поточною війною (в тому числі активні бойові дії, загрози повітряних ударів та інші безпекові ризики). Наступними були майже чверть респондентів (25%), які повідомили, що їхні домівки тимчасово перебувають під контролем збройних сил Російської Федерації (РФ) та 17%, які повідомили, що їхні домівки було пошкоджено/зруйновано. Серед інших названих причин були неможливість отримання доходу, сімейні обставини, складність доступу до медичних послуг у місцевостях походження, а також брак знань про поточну ситуацію з безпекою у звичному місці проживання.

Найчастіше про міркування безпеки як основну причину не розглядати повернення до звичних місць проживання повідомляють ВПО, які походять із південних і східних областей, зокрема з Херсонської, Донецької, Харківської, Дніпропетровської, Одеської та Миколаївської областей.

Орієнтовно 1 06 млн ВПО по всій країні
наразі розмірковують над поверненням до звичних місць проживання

Сприйняття безпекової ситуації було найчастіше згадуваним фактором тяжіння серед ВПО, які наразі перебувають у Донецькій області, але розмірковують про повернення. ВПО, які наразі проживають у Сумській області, найчастіше вказували на нездатність отримати доступ до послуг, тоді як побиювання щодо доступу до комунальних послуг (електрики, газу, води) найчастіше називали ВПО, які наразі проживають в Чернігівській області.

Основні причини замислитися про повернення, названі ВПО

За розрахунками, 205 000 ВПО
наразі розмірковують про переїзд, але не повернення

Тоді як ВПО із Миколаївської чи Київської областей найчастіше називали основною причиною не розглядати повернення до звичних місць проживання пошкодження та руйнування своїх домівок, ВПО із Запорізької, Луганської та Херсонської областей найчастіше повідомляли, що не повертаються додому, тому що їхня рідна місцевість перебуває під контролем російських військ.

Основні названі причини не розглядати варіант повернення, розмірковуючи про переїзд

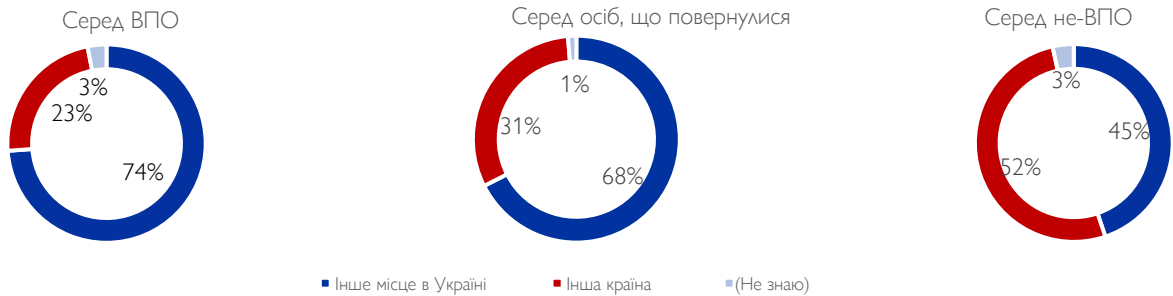
НАМІРИ ЩОДО ПЕРЕМІЩЕННЯ

НАМІЧЕНІ НАПРЯМКИ для ВПО, що РОЗМІРКОВУЮТЬ ПРО ПЕРЕЇЗД

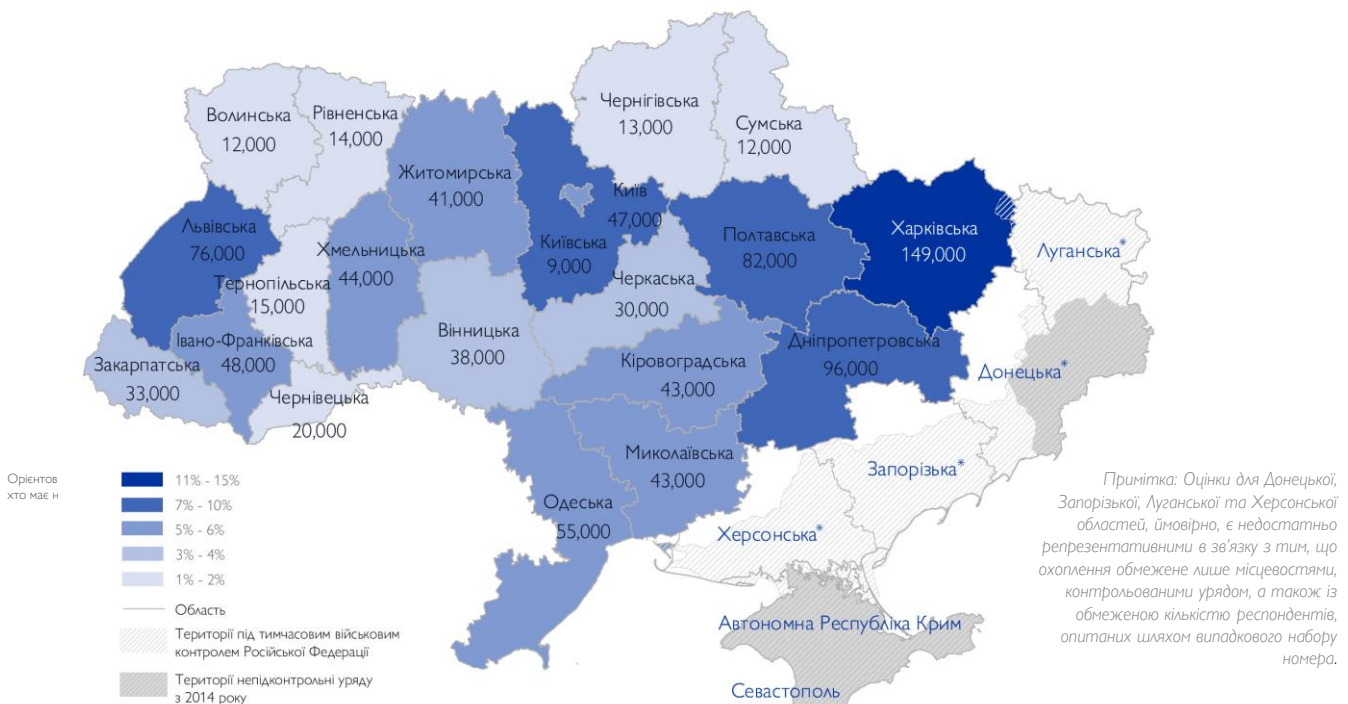
ПОВЕРНЕННЯ Серед ВПО, які наразі планують виїхати з поточного місця перебування, переважна більшість (84%) розмірковують про повернення до звичних місць проживання (орієнтовно 1 068 000 осіб). В безпосередній перспективі орієнтовно 79 000 осіб планують повернутися додому впродовж двох тижнів після опитування. Найбільш помітними плани повернутися у дуже стислі терміни були серед ВПО, що наразі проживають у Закарпатській і Черкаській областях. Серед ВПО, які мають намір повернутися впродовж наступного місяця, найпоширенішими напрямками є звичне місце проживання у Харківській і Донецькій області.

ПЕРЕЇЗД У МЕЖАХ УКРАЇНИ Серед ВПО, які розмірковують про виїзд із місць поточного перебування, але не повернення, 74% збираються переїхати в іншу місцевість в межах України, а 23% мають намір виїхати за кордон. П'ятьма найпоширенішими напрямками всередині України названі Київська (17%), Харківська область (15%), місто Київ (15%) та Одеська область (10%). Десять відсотків із тих, хто планують виїхати з місць поточного перебування, не знають, куди переїхати.

Намічений напрямок переїзду серед осіб, що розмірковують про переселення, але не назад до звичних місць проживання, за групами

Розраховане число ВПО, що повідомляють про намір повернутися до звичних місць проживання за два або більше тижнів

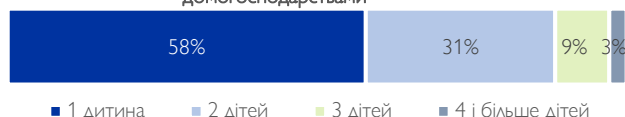

ДЕМОГРАФІЧНІ ДАНІ

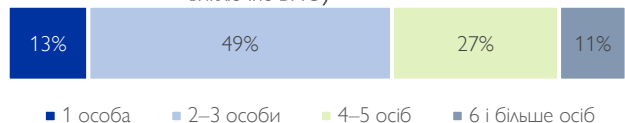
Після 13-го раунду опитування MOM у співпраці з Фондом ООН у галузі народонаселення (UNFPA) переглянула серію запитань, що визначають характеристики домогосподарств ВПО. Це дало змогу зробити орієнтовний демографічний розподіл переміщеного населення, у тому числі глибше зрозуміти співвідношення вразливих груп та склад переміщених домогосподарств.

СТРУКТУРА ДОМОГОСПОДАРСТВ

Кількість внутрішньо переміщених дітей, за домогосподарствами

Розмір домогосподарства (у складі якого виключно ВПО)

Сімдесят вісім відсотків (78%) опитаних ВПО мешкають у домогосподарствах, що цілком складаються з інших ВПО, тоді як 22% респондентів підтверджують, що живуть у змішаних домогосподарствах, в яких присутні особи, що нікуди не переміщалися через війну з 24 лютого 2022 року.

3,30 середній розмір домогосподарства ВПО (домогосподарства, усі члени яких є ВПО) станом на 14 червня 2023 року

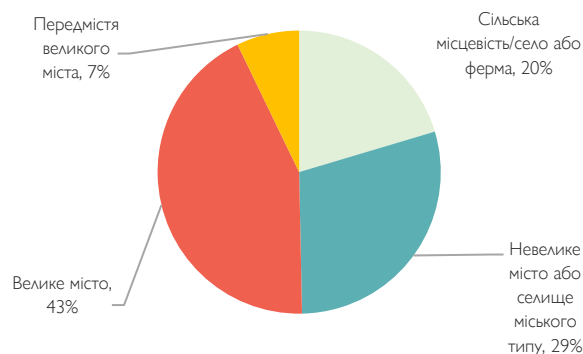
1,57 середня кількість дітей на одну родину, що складається виключно з ВПО, станом на 14 червня 2023 року

78% домогосподарства, що складаються виключно з ВПО, станом на 14 червня 2023 року

50% домогосподарства з принаймні одним уразливим членом (д/г, у складі яких присутні люди з інвалідністю або з хронічними хворобами) станом на 14 червня 2023 року

Примітка: Домогосподарства, що складаються лише з ВПО

Частка опитаних ВПО за типами населених пунктів, у яких вони наразі мешкають

Оцінка розміру групи	Жінки	Чоловіки	Усього
Немовлята	0,6%	1,0%	0,8%
1–5 років	4,8%	7,6%	6,0%
6–10 років	6,7%	10,2%	8,2%
11–17 років	8,4%	11,9%	9,9%
Дорослі 18–29 років	11,6%	13,1%	12,2%
Дорослі 30–39 років	16,8%	15,3%	16,1%
Дорослі 40–49 років	16,2%	13,6%	15,1%
Дорослі 50–59 років	12,0%	10,6%	11,4%
Літні (60+)	23,1%	16,8%	20,4%
Усього	57,6%	42,4%	100,0%

Оцінка розміру групи	Жінки	Чоловіки	Усього
Немовлята	13 000	17 000	30 000
1–5 років	109 000	128 000	237 000
6–10 років	153 000	171 000	324 000
11–17 років	191 000	201 000	392 000
Дорослі 18–29 років	265 000	220 000	485 000
Дорослі 30–39 років	385 000	256 000	641 000
Дорослі 40–49 років	372 000	229 000	601 000
Дорослі 50–59 років	274 000	178 000	452 000
Літні (60+)	528 000	283 000	811 000
Усього	2 290 000	1 683 000	3,973,000*

Примітка: *Опис характеристик членів домогосподарств ВПО оснований виключно на даних, які стосуються членів домогосподарства, що проживають за межами первинного місця проживання внаслідок війни (78% усіх домогосподарств ВПО).

ВРАЗЛИВІ ГРУПИ У ДОМОГОСПОДАРСТВАХ

Частка ВПО, які повідомили, що один чи декілька членів їхнього домогосподарства належать до однієї з таких категорій вразливих осіб (необхідно читати як: «42% опитаних ВПО повідомили, що принаймні один із членів їхньої сім'ї, що нині з ними, є дитиною віком від 5 до 17 років»):

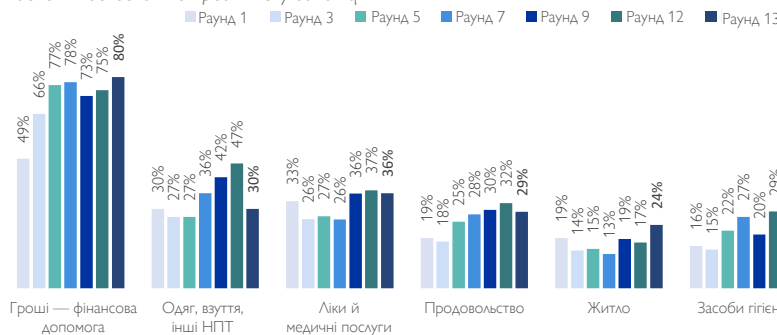

Примітка: Опис характеристик членів домогосподарств ВПО оснований виключно на даних, які стосуються членів домогосподарства, що проживуть за межами звичного місця проживання через війну.

ПОТРЕБИ ВПО: ЗМІНА З ЧАСОМ

В умовах, коли середня тривалість переміщення для ВПО в Україні сягає року, більшість потреб із часом стають усе більш поширеними, і лише потреба у транспортуванні та доступі до готівкових коштів (наприклад, банків чи робочих банкоматів) скоротилася з початку кризи. Найпримітніше те, що першочергова потреба у грошах (фінансовій підтримці) продовжує зростати (у ході раунду 13 цю потребу підтвердили 80% ВПО, порівняно з 75% у раунді 12). Слід зазначити, що в раунді 13 до опитування вперше було включено потребу в матеріалах для відбудови, яку підтвердили 21% ВПО, ймовірно в прив'язці до потреби розпочати нове життя чи гарантувати мінімальну якість життя. Згідно з результатами попередніх раундів Опитування загального населення, жінки систематично висловлюють більші потреби, за винятком категорій, пов'язаних із відбудовою та доступом до грошей.

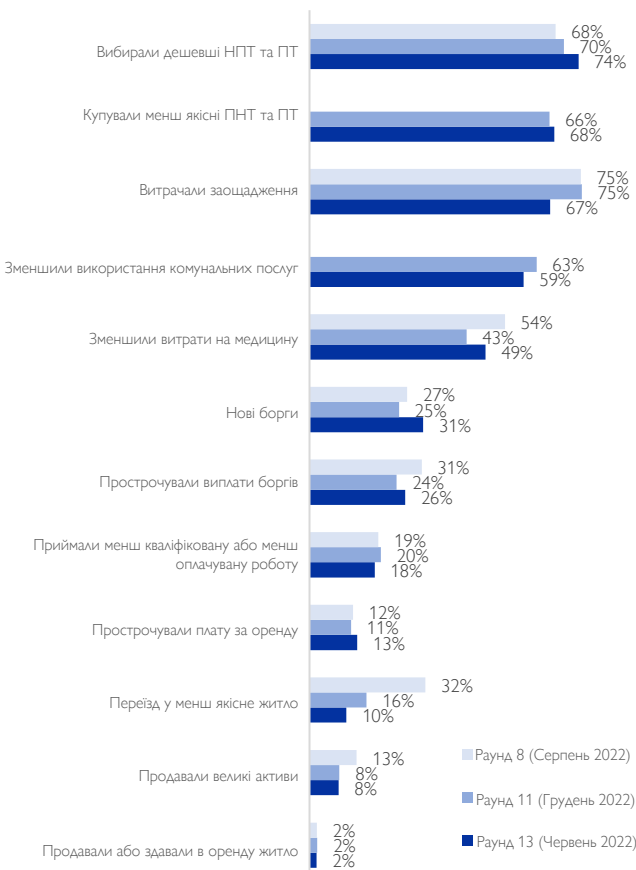
Вивчення основних потреб ВПО у динаміці

Категорія потреби	ВПО	Особи, що повернулися	Не-ВПО
Їжа	29,3%	16,6%	13,3%
Ліки та медичні послуги	36,1%	22,8%	21,6%
Засоби гігієни	29,0%	12,3%	9,7%
Житло	23,8%	6,1%	3,3%
Гроші — фінансова підтримка	80,1%	58,2%	54,0%
Одяг, ковдри та інші непродовольчі товари	29,8%	12,4%	9,5%
Доступ до грошей	10,4%	7,7%	5,5%
Матеріали для ремонту	20,7%	27,3%	24,5%

Частка респондентів, що вказали на потреби, за статусом переміщення

МЕХАНІЗМ ПОДОЛАННЯ ПРОБЛЕМ

Опитування загального населення систематично відстежує механізми подолання проблем, якими користуються ВПО чи члени їхніх сімей для задоволення базових потреб домогосподарств впродовж попередніх 30 днів, позаяк ці дії потенційно можуть загострити вразливості й так вразливих осіб. Зниження кількості та якості придбаних продуктів (як харчових, так і нехарчових) залишається механізмом подолання проблем, яким послуговується переважна більшість ВПО по всій країні. У раунді 13 рідше згадували про тривале вичерпання заощаджень, ймовірно через те, що значна частина домогосподарств ВПО уже не мають жодних суттєвих заощаджень.

Цікаві тенденції виникають в контексті гендерного аналізу: Порівняно з ВПО-чоловіками, ВПО-жінки частіше повідомляли про затримання орендної плати, згоду на низькооплачувану роботу, переїзд у житло нижчої якості та використання заощаджень, якщо вони є, як спосіб задовольнити базові потреби домогосподарства за наявного рівня доходів. Натомість, ВПО-чоловіки децю частіше повідомляли про затримання боргових виплат або продаж побутових товарів чи інших значних активів.

Регіональні розбіжності у ступені застосування місцевими ВПО стратегій подолання проблем є дуже незначними. ВПО в Херсонській, Одеській і, що цікаво, Закарпатській областях схильні повідомляти про застосування стратегій подолання проблем частіше за ВПО у інших областях.

Частка ВПО, які повідомили про застосування механізму подолання проблем для задоволення базових потреб за останні 30 днів

НАМІРИ НА ТРИВАЛУ ПЕРСПЕКТИВУ — ШЛЯХИ ДО ДОВГОСТРОКОВИХ РІШЕНЬ

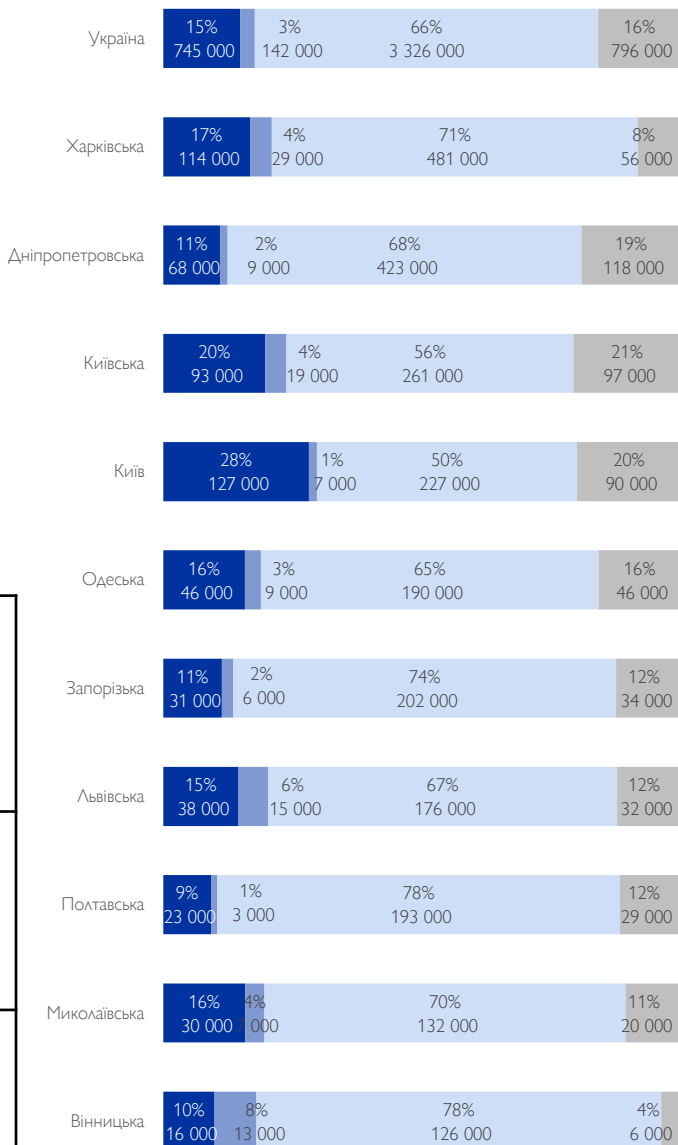
Одна п'ята частина (15%, орієнтовно 745 000) ВПО, які не планують переїжджати, планує інтегруватися на поточному місці й будувати там майбутнє життя, за ними йдуть 3% (орієнтовно 142 000), які також планують інтегруватися, але не в місці поточного перебування й не в звичному місці проживання (так зване переселення). 66% ВПО (прибл. 3,3 млн) зрештою планують повернутися, що демонструє різке падіння проти всіх попередніх раундів опитування, у кожному з яких рано чи пізно повернутися планували понад 70% ВПО.

Про довгострокові плани щодо повернення повідомили 66% ВПО-жінок порівняно з 52% ВПО-чоловіків. Респонденти, в чиїх домогосподарствах є діти, також частіше повідомляють про повернення як бажане довгострокове рішення. В підвирбірці ВПО, в чиїх домогосподарствах є діти (53%), 62% повідомили, що врешті-решт планують повернутися до звичного місця проживання. Серед ВПО, що живуть в домогосподарствах із літніми особами, бажання повернутися висловили 64%.

З-поміж перших 10 областей за кількістю переміщень найбільша частка ВПО, що мають намір інтегруватися в місці перебування, серед ВПО, що мешкають в місті Київ (31%) і Київській області (24%). Однак, значні відсотки також було зафіксовано у східних і південних областях, зокрема в Одеській, Миколаївській (по 20%) і Харківській (21%) областях.

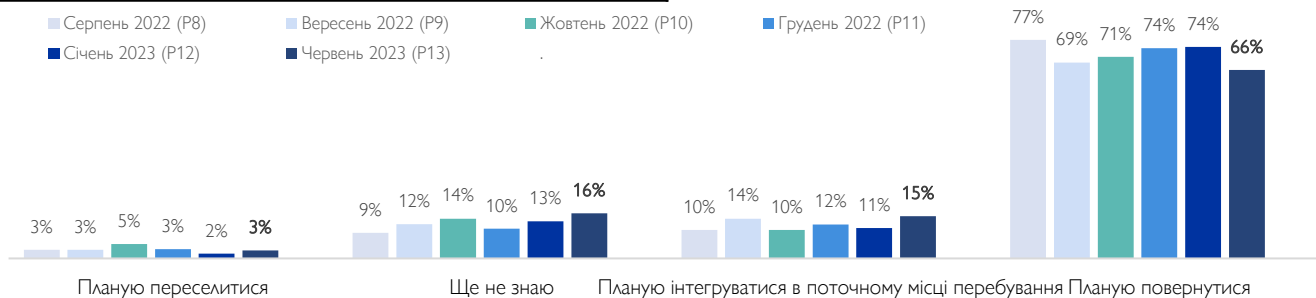
Прогнозована кількість повернень	3 326 000 ВПО
<i>ВПО, які залишаються в місцях переміщення з наміром шукати можливості повернення у якості довгострокового рішення — розрахункова майбутня кількість ВПО, що обрали курс на повернення.</i>	
Прогнозована кількість місцевих інтеграцій	745 000 ВПО
<i>ВПО, що прагнуть інтегруватися в місцеве середовище у якості довгострокового рішення проблеми переміщення і таким чином вже перебувають на шляху до вирішення.</i>	
Прогнозована кількість переселень	142 000 ВПО
<i>ВПО, які залишаються в місцях переміщення з наміром шукати можливості переселення у іншу місцевість у якості довгострокового рішення — розрахункова майбутня кількість ВПО, що обрали курс на переселення.</i>	
Кількість тих, хто ще не визначився щодо довгострокових рішень	875 000 ВПО (із них 79 тис. наразі в процесі переселення, а 796 тис. не знають)

Частка респондентів ВПО і розрахунок максимальної кількості населення за пріоритетністю довгострокових рішень у перших 10 областях за кількістю ВПО і загалом по країні

- Планують інтегруватися в поточному місці перебування
- Планують переселитися
- Планують повернутися
- Ще не знають

Частка опитаних ВПО за варіантами довгострокових рішень

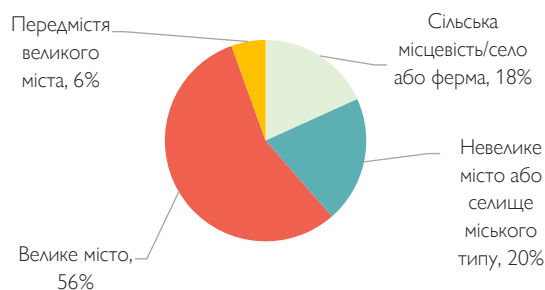

ДОВГОСТРОКОВІ РІШЕННЯ: ПРОФІЛЬ ВПО, ЩО МАЮТЬ НАМІР ІНТЕГРУВАТИСЯ

Більшість ВПО, які мають намір інтегруватися за місцем поточного перебування, живуть у містах (56%). За розрахунками, в межах підвибірки ВПО з наміром інтегруватися домогосподарства налічують 110 000 дітей шкільного віку (5-17 років) і 418 000 дорослих працездатного віку.

Оцінка розміру групи	Жінки	Чоловіки	Усього
Немовлята	1,4%	0,6%	1,0%
1–5 років	6,9%	10,3%	8,4%
6–10 років	5,8%	10,3%	7,8%
11–17 років	7,1%	6,9%	7,1%
Дорослі 18–29 років	16,8%	20,0%	18,3%
Дорослі 30–39 років	18,4%	17,8%	18,1%
Дорослі 40–49 років	12,7%	12,5%	12,6%
Дорослі 50–59 років	10,8%	9,4%	10,2%
Літні (60+)	20,0%	12,2%	16,5%
Усього	54,7%	45,3%	100,0%

Частка опитаних ВПО, які обмірковують варіант інтеграції, за типами населених пунктів, у яких вони наразі мешкають

ВРАЗЛИВІ ГРУПИ У ДОМОГОСПОДАРСТВАХ

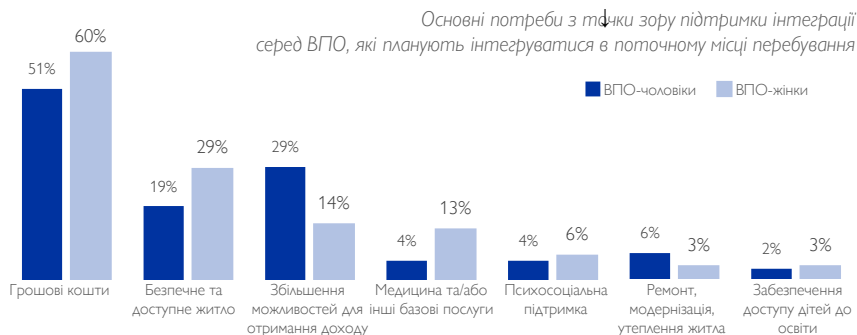
Частка ВПО, які повідомили, що один чи декілька членів їхнього домогосподарства належать до однієї з таких категорій вразливих осіб (необхідно читати як: «40% опитаних ВПО повідомили, що принаймні один із членів їхньої сім'ї, що нині з ними, є дитиною віком від 5 до 17 років»):

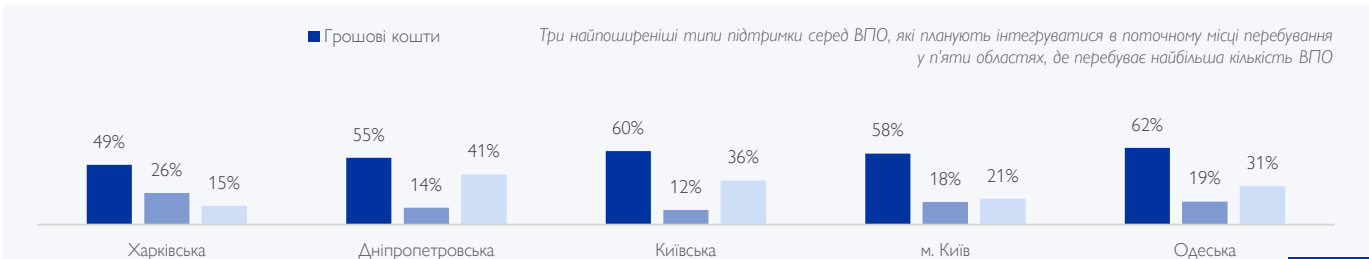
Оцінка розміру групи	Жінки	Чоловіки	Усього
Немовлята	6 000	2 000	8 000
1–5 років	28 000	35 000	63 000
6–10 років	23 000	35 000	58 000
11–17 років	29 000	23 000	52 000
Дорослі 18–29 років	69 000	67 000	136 000
Дорослі 30–39 років	75 000	60 000	135 000
Дорослі 40–49 років	52 000	42 000	94 000
Дорослі 50–59 років	44 000	32 000	76 000
Літні (60+)	82 000	41 000	123 000
Усього	408 000	337 000	745 000

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПОТРЕБИ ВПО

ВПО, які висловили намір інтегруватися в місцеве середовище, було поставлено питання про потреби в підтримці для такої інтеграції (Яка підтримка вам потрібна, щоб інтегруватися?). Хоча найбільш згадуваною інтеграційною потребою в усій підбірці була грошова підтримка (56%), третина переміщених чоловіків також висловили потребу у підвищенні власних можливостей забезпечення доходу (наприклад, шляхом професійного навчання). Переміщені жінки частіше повідомляли про потребу в доступі до безпечного і недорогого житла, а також основних медичних та інших послуг.

Основні потреби з точки зору підтримки інтеграції серед ВПО, які планують інтегруватися в поточному місці перебування

ДОВГОСТРОКОВІ РІШЕННЯ: КРИТЕРІЇ МПК

Підтримка ВПО у досягненні тривалих рішень проблем внутрішнього переміщення потребує ретельного аналізу унікальних потреб і вразливостей у цьому специфічному контексті. Цей розділ слугує загальним оглядом викликів, з якими стикається переміщене населення, з особливим акцентом на восьми критеріях, окреслених Рамковою програмою пошуку довгострокових рішень для ВПО Міжвідомчого постійного комітету (МПК). Щоб оцінити прогрес у напрямку довгострокових рішень, MOM розробила блок питань, які надають попередню оцінку цих критеріїв в українському контексті. Ці питання охоплюють такі життєво важливі аспекти як безпеку, рівень життя, можливості забезпечення засобів для існування, доступ до документів, участь у громадських справах та возз'єднання сімей.

На національному рівні основні проблеми переміщеного населення оберталися навколо безпеки і захищеності, участі у

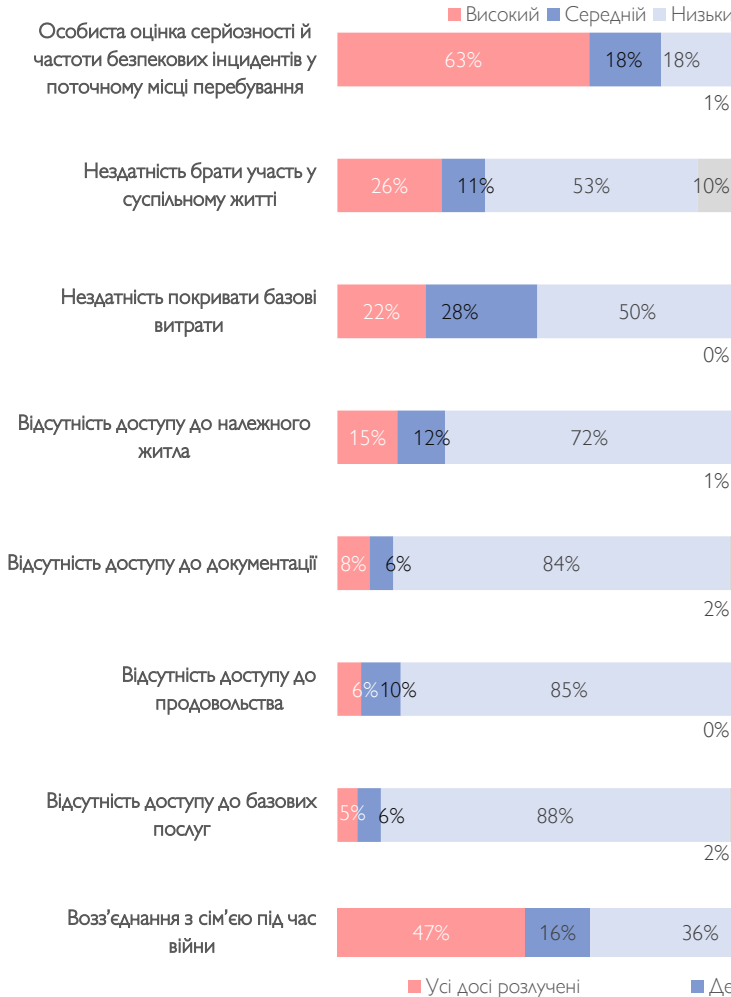
ПРИМІТКА: У якості ключового продовження Симпозиуму довгострокових рішень, організованого MOM під егідою Офісу Координаторки системи ООН (RCO) в Україні, розробляється Дорожня карта Спільної аналітичної структури для довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення громадян в Україні. Щойно цю Спільну структуру буде розроблено, MOM включити спільно узгоджені показники до Опитування загального населення. Див. [Звіт та рекомендації за результатами Симпозиуму.](#)

житті громади та вирішення громадських питань, а також покриття основних витрат. З іншого боку, критерії, пов'язані з основними послугами на кшталт питної води, санітарії, охорони здоров'я, шкільної освіти та комунікаційних мереж були порівняно менш помітними.

Самооцінка ВПО відповідно до рамкових критеріїв ДР МПК (на національному рівні)

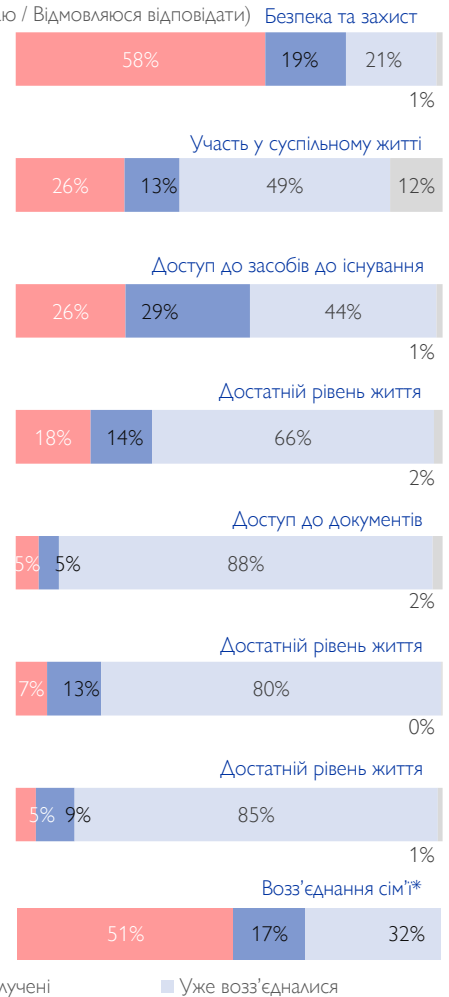
ВПО, що планують інтеграцію

ВПО, що висловили намір інтегруватися у поточному місці перебування

Усі ВПО

Усі ВПО в країні, незалежно від переваг щодо довгострокових рішень

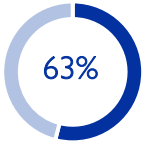
Примітка: Подано дані стосовно тих осіб, які повідомили про розлучення з членами сім'ї під час війни (47% у загальній вибірці та 44% із тих, що планують інтегруватися у поточному місці перебування).

Респонденти оцінювали доступ до послуг, товарів і залученості в громаду за шкалою від 0 (не легко) до 10 (дуже легко). Безпекові інциденти оцінювалися за сприйняттям частоти виникнення за шкалою від 0 (ніколи) до 10 (постійно). Єдність сім'ї оцінювалася через питання про відокремлення від інших членів та подальше возз'єднання з ними. Для цілей аналізу і звітності відповіді класифіковано на три групи — низький (10-6 балів), помірний (5 балів) і високий (4-1 бал) рівень на підставі конкретних потреб і вразливостей.

У ФОКУСІ ДОВГОСТРОКОВИХ РІШЕНЬ: КРИТЕРІЇ МПК

Цей розділ ґрунтовно досліджує зібрані дані за кожним із критеріїв, окреслених Рамковою програмою пошуку довгострокових рішень для ВПО МПК*, серед підвибірки ВПО, які вже перебувають «на шляху до рішення», тобто мають намір інтегруватися в місцях поточного перебування.

БЕЗПЕКА ТА ЗАХИСТ

ВПО, які мають намір інтегруватися за місцем поточного перебування, повідомили про часті безпекові інциденти, пов'язані з поточною війною.

Особи, що наразі переміщені до східного та південного макрорегіонів, особливо в Харківську та Дніпропетровську області, а також до Київської області та міста Київ, повідомили про вищу частоту виникнення таких інцидентів порівняно з тими, хто наразі перебуває в центральному та західному макрорегіонах, що чітко відображає останню динаміку бойових дій.

Незалежно від поточного місця перебування, ВПО-жінки повідомляли про вищу частоту таких інцидентів порівняно з чоловіками. Аналогічно, незалежно від поточного місця перебування, ВПО, що походять із південних і східних областей, повідомляли про те, що частіше стикаються з безпековими інцидентами.

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ

Серед ВПО, що мають намір інтегруватися в місці поточного перебування, приблизно 22% повідомили, що стикаються з труднощами в покритті основних витрат. Зокрема, ВПО, що наразі перебувають в східному макрорегіоні, в тому числі Харківській, Запорізькій, Київській і Дніпропетровській областях, а також у місті Київ, наголошують на нездатності легко задовольнити свої базові потреби.

Певні підгрупи, зокрема ВПО-жінки, ВПО у віці від 35 до 59 років та ВПО, що мешкають у великих містах, повідомили, що стикаються з більшими труднощами в цьому зв'язку.

19%

ВПО, що прагнуть інтегруватися у великих містах та їхніх передмістях, повідомили про брак коштів на забезпечення базових витрат.

27%

ВПО, що прагнуть інтегруватися в малих містах і сільських місцевостях, повідомили, що їм важко покривати вартість базових витрат.

ВОЗЗ'ЄДНАННЯ СІМ'Ї

ВПО, що перебувають і мають намір інтегруватися у Києві, південному та східному макрорегіонах, повідомляють про більш високий рівень розділення сімей. Ця ситуація особливо помітна в місті Києві, а також у Київській, Одеській, Харківській, Дніпропетровській і Миколаївській областях, де на возз'єднання зі своїми сім'ями очікує більше половини ВПО в процесі інтеграції.

ВПО, що походять із південних та східних регіонів, зокрема з Харківської, Луганської, Донецької та Херсонської областей, повідомляють про більш високий рівень розділення сімей, адже понад половина з них усе ще перебувають у процесі возз'єднання. Більше того, про факт розділення сім'ї повідомляє вищий відсоток ВПО-жінок, які бажають інтегруватися, причому третина з них усе ще очікує на возз'єднання.

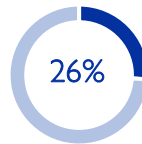
*Цей аналіз і опитування відображає сім із восьми критеріїв довгострокових рішень МПК, оскільки ми дійшли висновку, що це не настав слушний час для оцінювання доступу ВПО до ефективних засобів правового захисту та правосуддя (Критерій №8).

ДОСТАТНІЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ

Загалом, 5% ВПО на шляху до інтеграції повідомили, що стикаються з труднощами у доступі до основних послуг (чиста вода, санітарія, медицина, школи, комунікаційної мережі тощо).

Крім того, 6% ВПО повідомили про проблеми з доступом до харчових продуктів для себе та своєї родини. Найвищий відсоток ВПО, що стикаються з труднощами в доступі до їжі (12%) — у південному макрорегіоні, але найвищий зафіксований частіше до інтеграції, які борються з цим, зафіксовано в Донецькій області.

На брак належного житла також вказали 15% ВПО в місцях планованої інтеграції. Брак належного житла був найпоширенішою проблемою серед ВПО, що інтегруються у східному макрорегіоні (19%) при найвищій зафіксованій частці серед ВПО в Харківській області (26%). Частка ВПО, що повідомляють про недостатню доступність належного житла, є більш-менш однаковою серед усіх гендерних і вікових груп.

УЧАСТЬ У СУСПІЛЬНОМУ ЖИТТІ

ВПО, що мають намір інтегруватися, повідомили, що їм дуже важко брати участь у справах громади і вирішенні громадських проблем у поточному місці перебування.

В середньому, ВПО-жінки на шляху до інтеграції повідомляли про більші труднощі із згаданим питанням порівняно з ВПО-чоловіками.

Питання участі в засіданнях громадських рад, комітетах, зборах мешканців, кооперативах, радах шкіл тощо були найпомітнішими серед ВПО, які інтегруються у Львівській та Київській областях, де про труднощі з цим повідомили 37% і 38% ВПО в процесі інтеграції, відповідно.

Відсотки ВПО, що повідомили про труднощі з залученням до громадських справ, не відрізнялися за гендером і віком та були близькі до загального значення по країні.

ДОКУМЕНТАЦІЯ

8% ВПО, які мають намір інтегруватися, повідомили, що стикаються із труднощами в доступі до документації, в тому числі з отриманням документів, які засвідчують особу, рівень здобутої освіти та професійний досвід. Зокрема, переміщені особи, які наразі перебувають у східних областях, особливо в Дніпропетровській і Харківській, а також у місті Київ, більшою мірою стикалися з цими труднощами.

Аналогічно, ВПО зі східного і південного макрорегіонів, а саме з Донецької, Харківської, Херсонської, Луганської, Запорізької та Миколаївської областей, а також із міста Київ, які мають намір інтегруватися в поточному місці перебування, повідомили, що стикаються з більшими труднощами в плані доступу. Більшість із тих, хто зіткнулися із серйозними перешкодами, проживають у великих містах.

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

ДЖЕРЕЛА ДОХОДУ ДОМОГОСПОДАРСТВ

Через п'ятнадцять місяців після початку повномасштабної війни і подальшої кризи переміщення, економічні ресурси ВПО продовжують зазнавати значних викликів. Обнадійливим є те, що раунд 13 продемонстрував зростання частки ВПО, які повідомили, що основним джерелом доходу домогосподарства є постійна заробітна плата, порівняно з раундом 12 (38% проти 30% у раунді 12), що свідчить про те, що у 8% домогосподарств ВПО наразі є економічно активна доросла особа, яка регулярно отримує заробітну плату. Втім, відсоток домогосподарств ВПО, які передусім покладаються на постійну заробітну плату, все одно є значно нижчим у порівнянні з місцевим населенням (38% проти 50%, відповідно). Аналогічна закономірність спостерігається і з пенсіями, другим за поширеністю джерелом доходу, оскільки непереміщені домогосподарства покладаються на пенсії частіше за домогосподарства ВПО (32% проти 23% відповідно).

Загалом, кожна п'ята переміщена особа вказала основним джерелом доходу сім'ї (щомісячні) грошові виплати для ВПО. Цей відсоток був помітно вищим серед переміщених осіб у домогосподарствах із дітьми, третина (30%) з яких передусім залежать від виплат для ВПО.

Аналізуючи гендерні розбіжності, у відповідях про свої домогосподарства переміщені чоловіки частіше за жінок вказували постійну заробітну плату як основне джерело доходу домогосподарства (45% проти 34%, відповідно). І навпаки, переміщені жінки частіше згадували про щомісячні виплати ВПО, пенсії та інші соціальні пільги, в тому числі виплати малозабезпеченим сім'ям і дітям. Серед опитаних ВПО, які живуть у домогосподарствах, що складаються виключно з жінок, майже третина (28%), за власними словами, залежать від надаваних державою пільг для ВПО. Здатність спертися на постійну заробітну плату була найвищою серед ВПО, що наразі проживають у Херсонській області, місті Київ і Миколаївській області, а також у Львівській і Рівненській областях.

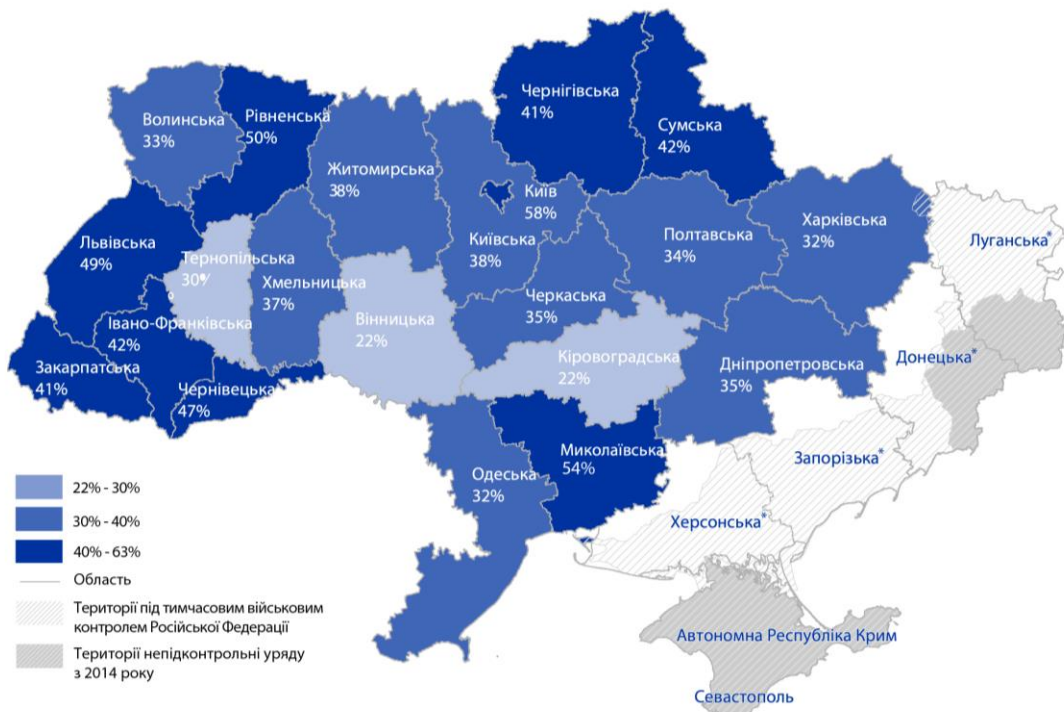
Основні джерела доходів домогосподарств за словами ВПО і не-ВПО*

* Цифра для не-ВПО не включає населення, яке повернулося.

З іншого боку, для ВПО, які наразі перебувають у східних областях, зокрема Запорізькій, Харківській та Донецькій, а також у Вінницькій, Кіровоградській і Сумській областях, щомісячні виплати ВПО були другим за частотою згадувань джерелом доходу, причому в кожній місцевості про них повідомила принаймні третина опитаних.

Частка домогосподарств ВПО, де основним джерелом доходу домогосподарства є постійна заробітна плата, за областями

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

ДОХОДИ ТА УМОВИ ПРОЖИВАННЯ

54% ВПО, які покладаються на виплати переміщеним особам, повідомили, що рівень доходу на одного члена д/г нижчий або дорівнює 2 600 грн (\approx фактичному прожитковому мінімуму на червень 2023 р.)*

65% ВПО проживають у домогосподарствах із рівнем доходів на одного члена не більше 4 666 грн. (= 126 доларів США — реальний прожитковий мінімум, оприлюднений Мінсоцполітики у січні 2022 р.)*

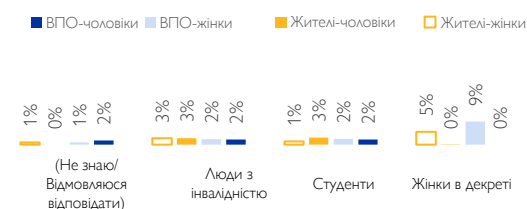
У раунді 13 респондентів запитали про нинішній рівень доходів їхніх домогосподарств і рівень доходів до початку війни в лютому 2022 року. 16% переміщених респондентів по всій країні повідомили, що сукупний місячний рівень доходу їхніх домогосподарств становить менше 5000 грн, що еквівалентно 135 доларам США. Натомість, серед непереміщеного населення цей відсоток дещо вищий: 21% респондентів повідомили, що доходи домогосподарства складають не більше 5000 грн. Очевидно, що серед опитаних груп непереміщене населення демонструє нижчий рівень сукупних доходів домогосподарств у порівнянні з ВПО.

Однак, якщо аналізувати лише перші п'ять областей за кількістю ВПО, відсоток ВПО, що повідомили про дохід на рівні не більше 2500 грн. на одного члена сім'ї (прожитковий мінімум, встановлений Урядом України, складає 2589 грн.), був вищим у порівнянні з непереміщеним населенням. Єдиним винятком є Київська область, де ці показники були майже рівноцінними. У західних областях, зокрема Закарпатській, Львівській, Чернівецькій та Хмельницькій, відсоток непереміщених осіб, що повідомили про дохід не більше 2500 грн. на одного члена домогосподарства, був вищим, ніж серед ВПО. Ця розбіжність може бути пов'язана з наданням урядом щомісячної грошової допомоги ВПО, яка не надається непереміщеним особам. Нерівний доступ до допомоги, як у грошовій формі, так і у вигляді негрошової підтримки, незалежно від потреб, висловлених різними групами населення, може бути фактором, що сприяє зростанню наявної чи латентної напруги між громадами у довгостроковій перспективі.

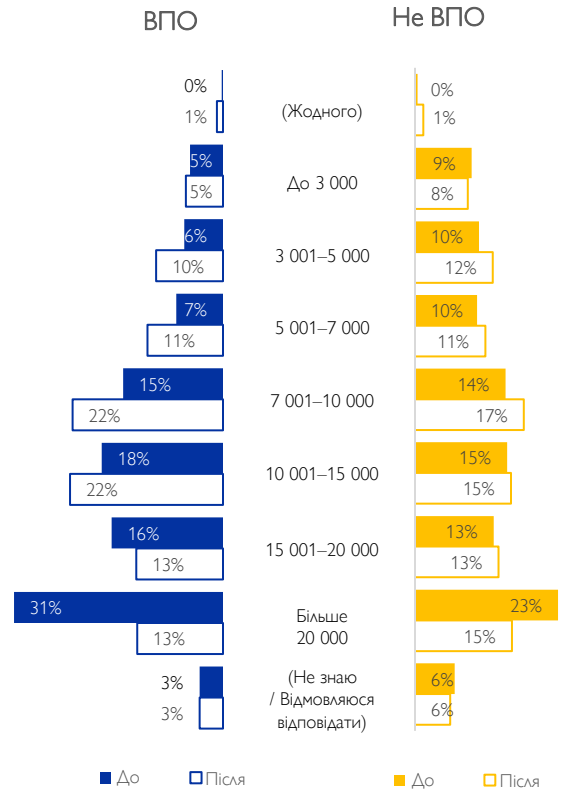
ЗАЙНЯТІСТЬ

В цілому по країні менше половини (40%) ВПО повідомили, що мають роботу, включно з 4% самозайнятих. Для порівняння, рівень зайнятості серед непереміщеного населення вищий — 50%. До 24 лютого 2022 року більший відсоток осіб, які наразі є переміщеними, (62%) повідомляв про зайнятість впродовж принаймні 30 днів, порівняно з 53% непереміщених осіб. Це свідчить про те, що вимушене переміщення поставило перед ВПО більш серйозні виклики в плані пошуку можливостей працевлаштування від початку війни.

Важливо зазначити, що майже всі (90%) раніше зайняті ВПО, які наразі не працюють, включно з тими, хто шукає роботу, не шукає роботу чи займається домашнім господарством, втратили роботу безпосередньо внаслідок війни. Втрата роботи однаково сильно зачепила як внутрішньо переміщених чоловіків, так і жінок.

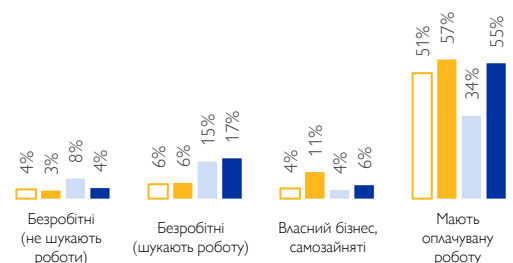
Рівень доходів домогосподарств ВПО і не-ВПО у гривнях до та після лютого 2022 р.

*Примітка: 2 589 грн. фігурує в Законі України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» (стаття 7). Станом на зараз Міністерство соціальної політики України (Мінсоцполітики) ще його не оновило. Сума в 4 666 грн. відображає останнє значення реального прожиткового мінімуму, обчислене і опубліковане Мінсоцполітики на підставі вартості споживчого кошика у ринкових цінах станом на січень 2022 року.

Рівень зайнятості серед ВПО-чоловіків віком 18-64 роки є вищим — більше половини (55%) повідомили, що мають роботу, тоді як лише 34% жінок цієї вікової групи повідомили про те саме. Частки безробітних, які активно шукають роботу, приблизно однакові для обох гендерних груп (17% чоловіків і 15% жінок). Крім того, що більший відсоток ВПО наразі є безробітними, 14% ВПО активно шукають роботу (порівняно з 5% не-ВПО) і 6% не активних шукачів роботи (порівняно з 3% серед не-ВПО).

Частка чоловіків і жінок серед опитаних ВПО та місцевих мешканців віком від 18 до 64 років за поточним статусом зайнятості

ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ ТА ЗАЙНЯТОСТІ

Якщо порівнювати між ВПО, що проживають у різних областях, найвищий заявлений рівень зайнятості серед ВПО у місті Києві, слідом за яким ідуть Херсонська та Миколаївська області (56-58%). Крім того, приблизно половина переміщених осіб віком від 18 до 64 років у південних регіонах повідомили, що мають роботу, тоді як у решті макрорегіонів цей відсоток значно нижчий — близько 30% загального числа опитаних ВПО в кожній місцевості повідомили, що мають роботу.

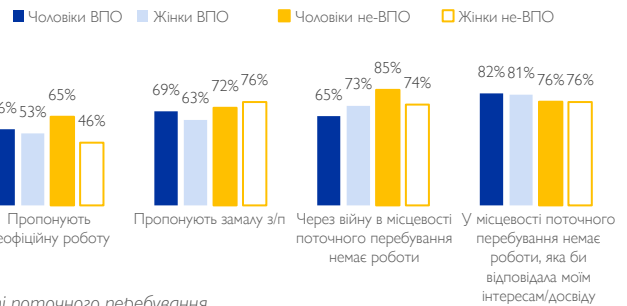
Типи необхідної підтримки з працевлаштуванням за повідомленнями безробітних ВПО, які не планують повертатися, з розподілом за статтю

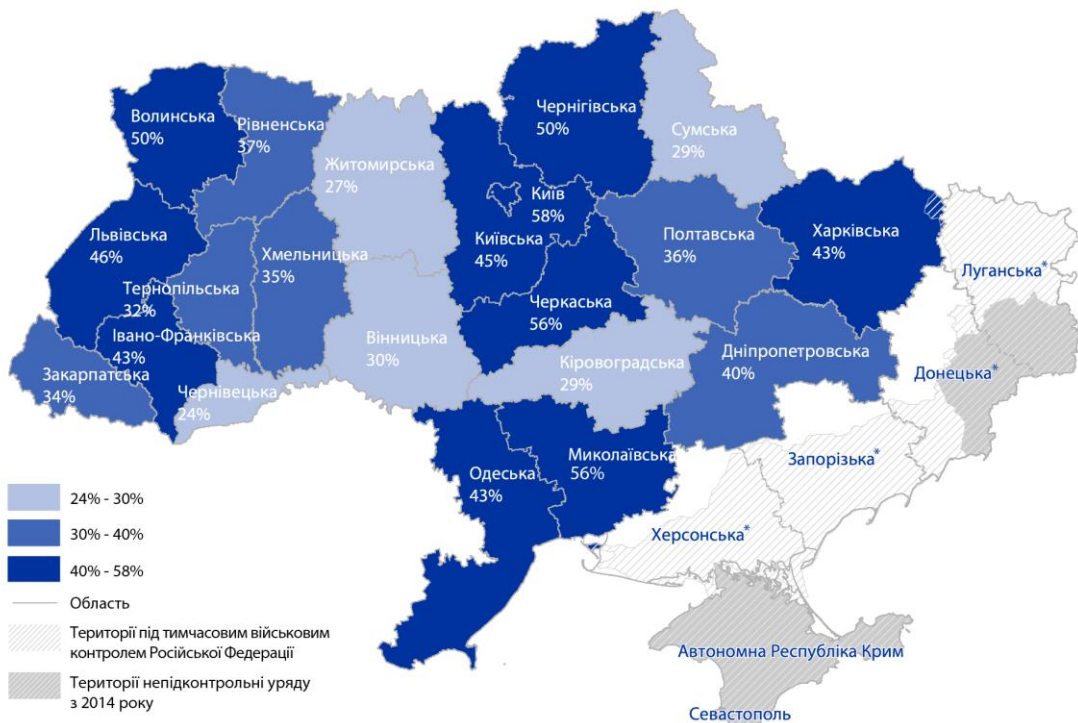
Найвища частка ВПО, які ідентифікують себе безробітними в активному пошуку роботи, — в Запорізькій, Сумській і Дніпропетровській областях (21%, 19% і 19%, відповідно).

Непереміщене населення також стикається з викликами в плані доступу до ринку праці. З подібними труднощами стикаються переміщені особи як чоловічої, так і жіночої статі, а також непереміщене населення. Однак, непереміщені жінки повідомляють про вищий рівень гендерної дискримінації при пошуку роботи у порівнянні з іншими групами, тоді як непереміщені чоловіки частіше згадували про брак можливостей для працевлаштування в поточних місцях перебування у зв'язку з поточною війною.

Труднощі, з якими стикаються безробітні ВПО та не-ВПО під час пошуку роботи, з розподілом за статтю (респонденти мали можливість назвати кілька варіантів)

Частка респондентів ВПО віком 18-64 років, наразі працевлаштованих у області поточного перебування

СОЦІАЛЬНА ЗГУРТОВАНІСТЬ

Внаслідок кризи переміщення численні громади по всій Україні зазнали припливу людей і сімей із інших регіонів. Цей приплив зумовив підвищене навантаження на державні послуги, ринки товарів, житла та праці, а також на розподіл гуманітарної допомоги та системи соціального захисту, збільшуючи потенційну напругу між різними групами населення.

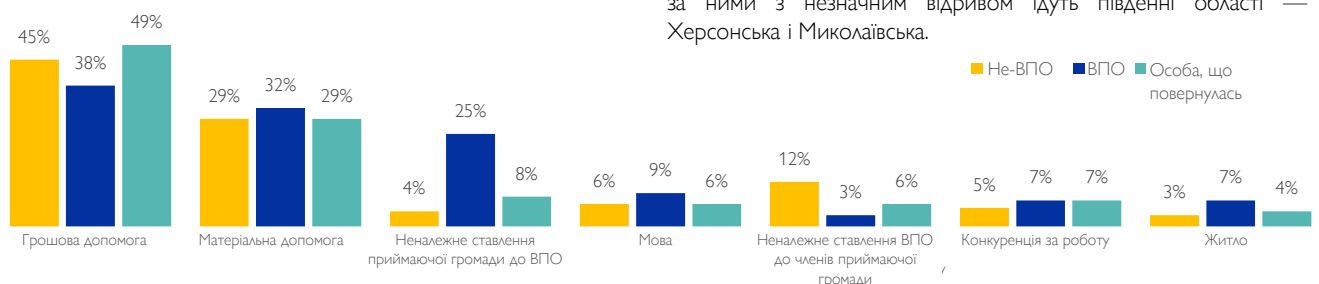
На питання щодо **ставлення до прибуття людей із інших регіонів України** до їхніх громад унаслідок поточної війни майже всі опитані **непереміщені особи (89%) висловилися позитивно**. Значно менший відсоток повідомив про нейтральне (4%) чи негативне (2%) ставлення. Ті, хто висловив негативні настрої, здебільшого зосереджені у західних областях країни, у яких також відчувається висока концентрація людей, переміщених із інших регіонів.

З іншого боку, **більш ніж п'ята частина (22%) опитаних ВПО повідомили про випадки, коли вони самі чи члени їхніх сімей зазнавали дискримінації чи несправедливого ставлення через свій статус переміщених осіб**. Головним викликом, на якому в ході опитування акцентували як ВПО, так і особи, які повернулися, було дискримінаційне чи несправедливе ставлення, якого вони зазнавали у взаєминах із місцевими мешканцями.

Частка респондентів з числа ВПО та осіб, які повернулися, що повідомили про ситуації, в яких вони зазнавали дискримінації чи несправедливого ставлення у місцях поточного перебування.

Відсоток респондентів за причинами відчутної напруги в поточних місцях перебування за статусом переміщення

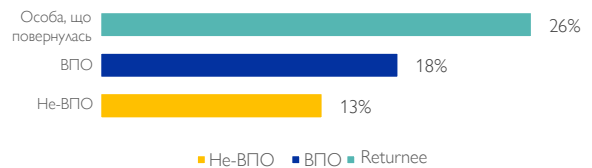
Найчастіше про дискримінаційне чи несправедливе ставлення повідомляли ВПО, які наразі перебувають у західних областях України. Зокрема, найвищий відсоток був у Закарпатській області — 41% опитаних ВПО, які наразі там перебувають, повідомили про такий досвід. Наступні місця посідають Івано-Франківська (37%), Львівська (34%) і Тернопільська (32%) області.

До того ж, значна кількість ВПО, які наразі проживають у південних і східних областях, також повідомили, що зазнавали дискримінаційного чи несправедливого ставлення. Найвищі відсотки було зафіксовано в Запорізькій (28% загального числа ВПО, переміщених туди на даний момент), Одеській (27%), Херсонській та Дніпропетровській (по 25%) областях. В місті Київ про подібний досвід повідомили приблизно одна п'ята (19%) наразі переміщених ВПО. У Донецькій області кожна ВПО, яка мешкає там на даний момент, повідомляла, що зазнавала дискримінації чи несправедливого поводження в ході взаємодії з місцевим населенням.

Серед опитаних осіб, які повернулися, про випадки дискримінаційного чи несправедливого ставлення найчастіше повідомляли люди, які раніше були переміщені до Закарпатської області — такі випадки підтвердила приблизно третина респондентів.

НАПРУГА ТА НЕДОВІРА

Частка респондентів, які відчують напругу між групами у зв'язку з отриманою соціальною допомогою у місцях поточного перебування, за статусом переміщення

Більше того, усім опитаним групам було задано питання про відчуття напруги між різними групами, що отримують допомогу від держави. Найвищий відсоток серед усіх груп населення продемонстрували особи, які повернулися — 26% від загального числа осіб, які повернулися, повідомили про таку напругу. Основною причиною такої напруги, за свідченнями усіх груп за місцем поточного перебування, був **нерівний доступ до грошової та негрошової допомоги**. До того ж, чверть ВПО (25%) повідомили, що зазнавали неналежної поведінки з боку місцевих громад. Такі випадки переважно мали місце у західних областях, а також у місті Київ і Дніпропетровській області.

Загалом, ВПО, які наразі перебувають у західних і центральних областях України, зокрема у Вінницькій, Волинській і Чернівецькій областях, повідомляють про вищий рівень міжгрупової напруги, пов'язаної з отриманням допомоги. Слідом за ними з незначним відривом ідуть південні області — Херсонська і Миколаївська.

ОЦІНКА ЧИСЕЛЬНОСТІ НАСЕЛЕННЯ ЗА СТАТУСОМ ПЕРЕМІЩЕННЯ

Область	Оцінка макс. чисельності населення на сьогодні	Оцінка макс. фактичної чисельності ВПО на сьогодні	Оцінка макс. чисельності осіб, що повернулися, на сьогодні	Оцінка макс. чисельності непереміщених осіб (жителів) на сьогодні
Черкаська	1 330 000	119 000	70 000	1 171 000
Чернігівська	1 187 000	72 000	203 000	893 000
Чернівецька	849 000	98 000	35 000	737 000
Дніпропетровська	4 272 000	625 000	333 000	3 365 000
Івано-Франківська	1 296 000	148 000	54 000	1 127 000
Харківська	2 978 000	689 000	551 000	1 656 000
Хмельницька	1 250 000	156 000	43 000	1 086 000
Кіровоградська	1 148 000	158 000	26 000	1 000 000
м. Київ	3 853 000	455 000	1 106 000	2 071 000
Київська	3 229 000	474 000	789 000	1 823 000
Львівська	2 640 000	273 000	138 000	2 289 000
Миколаївська	1 320 000	189 000	192 000	925 000
Одеська	2 581 000	291 000	232 000	2 082 000
Полтавська	1 701 000	256 000	62 000	1 426 000
Рівненська	1 088 000	51 000	51 000	1 015 000
Сумська	1 125 000	100 000	130 000	897 000
Тернопільська	894 000	84 000	45 000	786 000
Вінницька	1 794 000	164 000	96 000	1 574 000
Волинська	1 109 000	51 000	53 000	1 035 000
Закарпатська	900 000	113 000	18 000	799 000
Житомирська	1 349 000	127 000	174 000	1 043 000
Донецька*	726 000	78 000	130 000	503 000
Запорізька*	1 261 000	273 000	136 000	850 000
Луганська*	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні	дані відсутні
Херсонська*	433 000	24 000	66 000	339 000
Місце проживання не відоме (в Україні)**	683 000	20 000	24 000	659 000
Усе населення	40 998 000	5 088 000	4 757 000	31 153 000

* Оцінки для Донецької, Запорізької, Луганської та Херсонської областей (позначені синім), ймовірно, є недостатньо репрезентативними в зв'язку з тим, що охоплення обмежене лише місцевостями, контрольованими урядом, а також із обмеженою кількістю респондентів, опитаних шляхом випадкового набору номера. Оцінки для Луганської області враховано лише в межах розрахунків загальної кількості населення.

** Респонденти, які нині перебувають у короткострокових поїздках за межами поточного місця проживання (поза помешканням, поза місцевістю переміщення)

ОПИС ЗАСТОСОВАНОЇ МЕТОДОЛОГІЇ

Дані, представлені в цьому звіті, отримано на замовлення Міжнародної організації з міграції (МОМ) за результатами додаткового телефонного опитування, проведеного MultiCultural Insights серед 1611 ВПО, 1671 особи, що повернулася, та 2 015 місцевих мешканців, визначених шляхом національно репрезентативного опитування МОМ серед 20 000 респондентів (більше інформації міститься тут: [Оперативний звіт щодо населення України](#) від травня 2023 р.). Інтерв'ю проводилися з 1 по 14 червня 2023 року шляхом набору випадкових телефонних номерів та методу автоматизованого телефонного опитування (CATI) із загальною похибкою вибірки 1,35% [CL 95%]. Вибірку було стратифіковано за групами населення та областями відповідно до даних щодо розподілу населення, отриманих на першому етапі опитування. Дослідження охоплювало всю територію України за винятком Кримського півострова та територій Донецької, Луганської, Херсонської та Запорізької областей, які перебувають під тимчасовим військовим контролем Російської Федерації, де недоступний телефонний зв'язок українських операторів. Усі інтерв'ю проводили анонімно. Перед початком інтерв'ю респондентів просили надати згоду на його проведення. Для цієї роботи було залучено 50 інтерв'юерів. До групи інтерв'юерів увійшли як чоловіки, так і жінки. Інтерв'ю проводили українською мовою (88%) та російською мовою (12%). Вибір мови залежав від уподобань кожного з респондентів.

Обмеження: Точна частка не охопленого населення невідома, тому при тлумаченні результатів потрібно враховувати певні застереження. Особи, які нині проживають за межами України, в опитуванні участі не брали завдяки застосуванню методу активного виключення. Розрахунки населення основані на припущенні про те, що неповнолітніх осіб (молодших за 18 років) супроводжують їхні батьки або дорослі піклувальники. Основа вибірки обмежена дорослими, які користуються мобільним телефоном. Невідомо, чи всі телефонні мережі повноцінно працювали по всій території України протягом усього періоду опитування, тому деякі номери могли мати вищу ймовірність набору, ніж інші. Мешканці територій зі значними пошкодженнями цивільної інфраструктури, можливо, меншою мірою представлені у вибірці. Можна припустити, що фактичні потреби насправді більші, ніж ті, про які було отримано інформацію при опитуванні. В опитуванні не брали участі жителі Автономної Республіки Крим та не підконтрольних уряду територій Донецької та Луганської областей.

Для отримання додаткової інформації про методологію і структуру вибірки див [Методологічну довідку](#).

Застереження: Викладені в цьому звіті думки належать авторам і не обов'язково відображають погляди Міжнародної організації з міграції (МОМ). Інформація, що міститься у цьому звіті, призначена виключно для загальних інформаційних цілей. Використання позначень та подання матеріалу в цьому звіті не має на меті висловлення будь-якої думки щодо правового статусу будь-якої країни, території, міста чи населеного пункту, їхньої влади, кордонів чи адміністративних меж від імені МОМ. Якщо не зазначено інше, дані, представлені в цьому звіті, основані на результатах раунду 13 Опитування загального населення від 14 червня 2023 року. Усі числові значення округлені для легшого використання. Збір даних відбувався за сприяння Multicultural Insights.

ПРЕДСТАВНИЦТВО МОМ В УКРАЇНІ